GIERZWALUWBESCHERMING - NEDERLAND

jaargang 4
november 2005
nummer 2

GIERZWALUWEN

Bulletin

Gierzwaluwen Bulletin - jaargang 4, nummer 2 november 2005

Gierzwaluwen Bulletin is het informatieblad van de vereniging Gierzwaluwbescherming - Nederland (GBN)
en verschijnt 2 maal per jaar voor leden en donateurs.
Overname van artikelen en illustraties in overleg met de redactie.

Redactie
Marleen Andriessen, Magriet de Hooge, Marjo van der Lelie, Gerard Schuitemaker

Vormgeving
Fred van der Lelie

Redactieadres/ kopij/ losse nummers
Marjo van der Lelie, P.J. Troelstralaan 44, 3818 KT Amersfoort
Tel.: (033) 46136 30. E-mail: GBN@hccnet.nl

Secretariaat
Marleen Andriessen, Fideliolaan 78, 1183 VN Amstelveen
Tel.: (020) 645 52 07. E-mail: gbn-ned@planet.nl

Leden-/donateursadministratie
Fred van der Lelie, P.J. Troelstralaan 44, 3818 KT Amersfoort
Tel.: (033) 46136 30. E-mail: GBN@hccnet.nl

Lidmaatschap / donatie
Contributie per kalenderjaar *E*10,- op postrekening nr. 9145004 t.n.v. Gierzwaluwbescherming - Nederland te Amersfoort, onder vermelding van: 'lidmaatschap 2006' (of: 'donatie 2006').
Opzeggingen dienen in het lopende verenigingsjaar voor 1 december schriftelijk te geschieden.
Donateurs graag vermelden of zij het Gierzwaluwen Bulletin willen ontvangen.

Internet: http://www.gierzwaluw.com

ISSN: 1569-3635

Inhoud

Concept verslag ledenvergadering 2005	3
Landelijke gierzwaluwdag Woerden	4
Gierzwaluwkolonie Standdaarbuiten	6
Onderzoek gierzwaluwgeluid	9
Verschillende genen	10
Gierzwaluwflat Bunschoten	11
Spreeuwenkast: een val voor gierzwaluwen	12
Zaanstad: de aanhouder wint	13
Gerzwaluwen aan huis	14
Kerken in Eindhoven en Oisterwijk	15
Korte berichten	18
Mededelingen / oproepen	19
Lid worden	19
Vertegenwoordigers	19
Kunst en vliegwerk	20

Redactioneel

Het voorjaar van 2005 ging met slecht weer gepaard. De gierzwaluwen kwamen wel op dezelfde tijd als andere jaren, maar met het eieren leggen en broeden werd laat begonnen. Na een koude periode kwam een korte hittegolf. Dit werd een aantal jonge vogels die op plekken zaten waar het veel te warm kon worden fataal. Toch zijn er ook dit jaar weer jonge gierzwaluwen groot gebracht en gaan ze hopelijk in de toekomst deel uitmaken van onze gierzwaluwpopulatie.
Het nieuwe Gierzwaluw Bulletin ligt voor u. Ook deze keer kregen we veel kopij binnen met als gevolg dat er 4 pagina's meer zijn dan anders. Desondanks moeten we door ruimtegebrek enkele verhalen bewaren voor het voorjaarsnummer. Onze jaarlijkse ledenvergadering en de aansluitende gierzwaluwdag, dit jaar in Woerden, was weer een succes.
U kunt het verslag van deze dag lezen. Ons lid in Standdaarbuiten beschrijft het ontstaan van zijn kolonie; een kort verslag over gierzwaluwgeluidsonderzoek van een biologiestudente. Veel ervaringen en andere wetenswaardige verhalen staan o.a. beschreven in regionieuws. We wensen u weer veel leesplezier en misschien prikkelt het u om ook eens iets als kopij aan te leveren.
Bij dit Bulletin vindt u ook weer de noodzakelijke jaarlijkse acceptgirokaart voor de contributie/donatie 2006.

Bij de voorplaat

Twee jaar geleden nam het bestuur het besluit dat er een nieuw GBN-logo moest komen. Aan o.a. Erik Houtkamp werd gevraagd of hij zich hier eens over wilde buigen. Het resultaat was dat we meer dan 10 ideeën als schetsen van hem terug kregen. Een van die schetsen heeft hij voor dit Bulletin uitgewerkt wat weer een schitterende voorkant oplevert.

Bij: 'Kunst en vliegwerk'

Op internet bij een site met 380000 afbeeldingen vonden we bij 'Swifts' deze sigarettenkaart: British Birds (gepubliseerd in ca. 1903-1917)
http://digitalgallery.nypl.org/nypldigital/index.cfm

Knutseltijd

Lekker van alles lezen over de gierzwaluwen, daar verheug ik me met dit nieuwe Bulletin op. Een deel van ons zit ongetwijfeld nog na te genieten van de succes-verhalen van het afgelopen broedseizoen, al of niet in de vorm van het invullen en uitwerken van de nestkaart-gegevens. Voor mij zelf geldt vooral het laatste. Daarnaast ben ik al weer plannen aan het maken voor het komende jaar. De inspirerende voorbeelden en ideeën van het afgelopen jaar en de enthousiaste gesprekken tijdens de landelijke dag, hebben geleid tot ontwerpen voor een nieuwe generatie gierzwaluw-nestkasten: nestkasten die er zo min mogelijk als een nestkast uitzien. Nu bij mij een mus bezit heeft genomen van een gierzwaluw-nestkast (type RSV-ZOG: Rechthoekig-met-Schuin-dak-en-gat-in-de-Voorkant-gekocht-in-Zeist-maar-toch-Ongeschikt-voor-Gierzwaluwen), lijkt het tijd voor nieuwe ontwerpen. Als we dat het komende broedseizoen ook nog kunnen ondersteunen met nieuwe lokgeluiden, waarvan is aangetoond dat ze de vogels meer lokken dan afschrikken, dan zou dat heel mooi zijn.
Minder mooi zijn de berichten die ik dagelijks hoor over het in aantocht zijnde vogelgriepvirus. Het is inmiddels een echte hype in de pers. Wat het voor de gierzwaluwen gaat betekenen, weet ik nog niet. Een wilde vogel is voor mij toch heel iets anders dan een massale groep kippen in een hok bij elkaar die standaard al medicijnen toegediend krijgt. Het is in ieder geval geen reden om projecten voor de gierzwaluw nu maar af te blazen. Sterker nog: met extra broedgelegenheid is de gierzwaluw in alle gevallen beter af. Voor activiteiten waarbij direct contact met de gierzwaluwen of hun uitwerpselen is (b.v. bij vogelopvang of nestkastbezoek), zou ik zeggen: laten we even afwachten hoe het volgend jaar tijdens het broedseizoen gaat lopen. Hierover zullen we zeker in volgende Bulletins berichten. De bouw- en knutselprojecten kunnen ondertussen, tot het nieuwe broedseizoen, gewoon doorgaan . Rest mij om iedereen veel lees- en knutselplezier te wensen!

Rick Wortelboer, bestuurlid

Concept verslag Algemene Ledenvergadering 2005

Marleen Andriessen, secretaris

Verslag van de Algemene Ledenvergadering op zaterdag 11 juni 2005 in het NME Centrum de Brediusschuur in Woerden.

Aanwezig: 46 mensen, van wie 38 leden (presentielijst), tijdens de vergadering 28 leden inclusief het voltallige bestuur. Afwezig met bericht: N. Wieberdink, A.Vogel, I. Nagtzaam, B. Zijlstra, M. Verbeeten, P. Sprengers, G. Smoors, C. Heij, H. Sanders, M. Mourmans, R. Limburg Stirum,H. v.d. Laar.

1. Opening
De voorzitter opent de vergadering om 11.10 uur en leest de afmeldingen voor. Hij is blij met de opkomst want zonder leden geen vergadering. Deze bijeenkomst is belangrijk voor het stimuleren van elkaars activiteiten en het uitwisselen van ervaringen.

2. Vaststellen agenda
De agenda wordt vastgesteld zonder wijzigingen.

3. Mededelingen en/of Ingekomen stukken
Gerard Schuitemaker heeft een voorstel redactiereglement ingediend. Dit voorstel kwam 4 dagen voor deze vergadering binnen. Het bestuur was niet in staat het voorstel te bestuderen. De aanwezigen kunnen een kopie van het huidige reglement en het voorstel meenemen om te bestuderen en er op te reageren in de richting van de secretaris.

4. Verslag vorige vergadering
Het concept verslag (bulletin november 2004, nr. 2) wordt zonder wijzigingen geaccepteerd met dank aan de verslaglegger en is bij deze definitief vastgesteld.

Bestuur Foto: J. Jonker

5. Jaarverslag 2003
Ook dit verslag (bulletin april 2005, nr. 1) wordt zonder vragen en wijzigingen geaccepteerd.

6. Financieel overzicht 2004
De penningmeester presenteert het overzicht resultatenrekening 2004 en de begroting 2005.
- De fabrikant van inmetselneststenen en huifjes (Atriprex) heeft de kosten betaald voor onze stand op de Restauratie Beurs mei 2005 (€ 750,00). Dit moet worden gemeld als gift. Inkomsten bedroegen daar ca. € 200,00.
- E. Lauret(Nijmegen) stelt dat de bedragen van beschermingsmateriaal moet worden bijgesteld. Zie 2004.
- J. vd Rijt (Helmond) vraagt of gekeken is naar een ander postbezorgingsbedrijf dan TPG.. Misschien is die goedkoper.
- Camera's kosten niets meer, porto worden doorberekend.
  J.M. Fiedeldij-Dop (Oostzaan): wordt er ook verslag gedaan van de resultaten die worden vastgesteld door de camera's: Ja, aan het eind van het seizoen sturen alle waarnemers de gegevens op.
  J. van Kempen (Zaandam): vraagt of wij ook de adapters gebruiken die via een schakelaartje op 5 tot 12V ingesteld kunnen worden. Nee, wij hebben 2 jaar geleden deze adapter tegelijk met de camera's aangeschaft.
  E. Kriele (Spijkenisse): Zijn ze nog te ruilen? Na 2 jaar waarschijnlijk niet meer, dit moet worden uitgezocht.

Ledenvergadering Foto: J. Schenk

- T. Westeneng (Woerden): kosten besparen kan ook door het bulletin op de website te plaatsen. Daar is weinig animo voor. De oude bulletins staan wél op de website (pdf).

Het aantal leden en donateurs bedraagt per vandaag 282.
De voorzitter dankt de penningmeester voor zijn uiteenzetting.

7. Verslag kascommissie
Jeannette Schenk (Amstelveen) lid van de kascommissie leest

een verklaring voor die ondertekend is door Jaap Jonker (Amstelveen) en door haar. Zij verklaren dat zij de boeken van het boekjaar 2004 van de vereniging hebben gecontroleerd en hebben geconstateerd dat in de jaarrekening weergegeven cijfers een getrouw beeld geven van het exploitatieresultaat over 2004 en de financiële positie per 31 december 2004 van de vereniging. In de boekhouding zijn geen onregelmatigheden aangetroffen. De kascommissie verzoekt de vergadering décharge te verlenen aan de penningmeester. Dit gebeurt met dank aan de penningmeester.

8. Verkiezing kascommissie
Jaap Jonker en Jeannette Schenk zijn nog 1 jaar kascommissielid. Wietske Kingma (Oostzaan) stelt zich beschikbaar als reserve waarvoor hartelijk dank.

9. Bestuursmutaties
De penningmeester Fred van der Lelie is volgens rooster aftredend. Hij stelt zich herkiesbaar. Er zijn bij de secretaris geen kandidaten aangemeld. De vergadering gaat met applaus akkoord met de herverkiezing van Fred.

10. Rondvraag
Evert Pellenkoft (Amsterdam): Is er iets gedaan met het mandaat van de vergadering om contact te zoeken met de Stichting? Ja: Fred (vz) heeft contact opgenomen. Het blijkt dat de voorzitter a.i. van de Stichting ook met ons contact wilde zoeken. Een datum is nu geprikt.
Jan vd Rijt (Helmond): We moeten ons blijven uitspreken tegen verstoring als beide partijen bij elkaar komen? Dat zal zeker gebeuren.
Een aantal leden geeft aan dat zij per 'ongeluk' bij de vereniging terecht zijn gekomen. Ze wisten niet van de perikelen en zochten gewoon naar informatie over gierzwaluwen op internet. Marjo vd Lelie (Amersfoort) geeft aan dat niet alleen de stichting en wij op deze markt actief zijn. Ook het Zwaluwen adviesbureau (Roosendaal) en Doevendans (Groningen) zijn actief. De laatste vindt dat wij met ons gratis advies e.d. hem het brood uit de mond stoten.
Gerard Schuitemaker (Amsterdam): Is het mogelijk om samenwerking te zoeken met de Bond van Nederlandse Architecten? Via het vakblad zouden wij een artikel kunnen publiceren. De architecten inschakelen voor promotie van het plaatsen van neststenen. Het bestuur zal zich hierover buigen.
C. Heij (Ede): Met bulletin donateurs van de Stichting attenderen op de vereniging: Er is een afspraak voor contact gemaakt met de voorzitter a.i. van de stichting.
Moniek Kokken (Vinkeveen): Er is een nieuwbouwproject gaande in Woerden. Wie gaat dat controleren? Tom Westeneng uit Woerden biedt zich aan.
Joop Alsemgeest (Uithoorn): zijn we nu alleen maar bezig met monitoring via camera's of wordt er ook nog beschermd? Er wordt wel degelijk beschermd: kijk alleen maar naar de nestkastconstructie van Harm Peeters uit Arcen en Jan van der Rijt uit Helmond. Alle leden zijn op eigen wijze actief met uitbreiding van nestgelegenheid.
Jan-Maarten Fiedeldij-Dop (Oostzaan): Inventarisaties en tellingen zijn nodig om vast te stellen of de gierzwaluwpopulatie groeit door onze activiteiten. Er zijn geweldig veel nestkasten geplaatst in Amsterdam maar weten we nu ook of daar gebruik van wordt gemaakt. M.a.w. is er inzicht in wat we doen en heeft dat effect. Tellingen moeten systematisch gebeuren. Kan er subsidie aangevraagd worden om iemand daarvoor aan te trekken? Voor het geluidonderzoek is een studente bereid gevonden. Dit kan misschien ook voor een onderzoek naar bezetting van nestkasten en tellingen.
Jan van der Rijt (Helmond): De woningbouwvereniging heeft 15 kasten geplaatst op plekken waar gierzwaluwen bij de nok het dak invlogen. Twee er van zijn inmiddels bezet. Hij stuurt foto's en een werktekening van dit model kast op naar de secretaris.

11. Sluiting
Waar gaan we volgend jaar naar toe? Enige suggesties zijn België, Utrecht (Utrechts Landschap) en Zwartsluis (Johan Tinholt). Er is daar een klein museum waar hij ook nestkasten heeft opgehangen. Openbaar vervoer: per trein naar Meppel. Rick Wortelboer werpt zich op om mensen van het station op te halen en ze naar het museum te brengen. Zwartsluis is de eerste optie in 2006.

De voorzitter dankt iedereen hartelijk van zijn/haar aandacht en input en sluit de vergadering om 12.30 voor een lunch en het middagprogramma.

Verslag Landelijke Beschermersdag 2005

Marleen Andriessen

Verslag middag programma 11 juni 2005 in de Brediusschuur in Woerden.

Gastheer *Foto: J. Schenk*

Tom Westeneng (gastheer) - verwelkomt iedereen en vertelt het e.e.a. over Woerden en geeft daarna het woord aan de voorzitter Fred van Vliet. Deze zal zich de rest van middag bezig houden als voorzitter.

Gerald Driessens
- Determinatie van Gierzwaluwen: de grenzen verlegd.
(Door Evert Pellenkoft)

Als eerste sprak Gerald Driessens, de Vlaamse tekenaar van het boek Swifts (1995 en 2e sterk verbeterde druk 2000 Pica / Helm) met alle 94 gierzwaluwsoorten van de wereld. Van Gerald hoorden we hoe moeizaam het ging de gierzwaluwen exact vast te leggen door bestudering van "balgen" in musea en eindeloos zoeken in hun verspreidingsgebied. De digitale fotografie was er nog niet op internet. Gerald: "Als je niet tevreden over de juiste vorm bent hou je de tekening voor de spiegel of kijk je er naar na een paar pintjes om los te komen van het beeld". Een aantal van de originelen konden we in de zaal bewonderen. De tekeningen zijn gemaakt op passe-partout karton met aquarel, acryl en opgelicht met potlood.
In de film The White Diamond (2004) van Werner Herzog opgenomen in Guyana bekijkt een luchtvaartingenieur met een zeppelin de toppen van het oerwoud en hoopt boven de 243 meter hoge Kaieteur watervallen te komen, maar door de luchtwervelingen was dit te gevaarlijk. Echter niet voor de stroom van duizenden gierzwaluwen die aan het eind van de

I mpressie watervallen *Tekening: E. Pellenkoft*

film achter de watervallen duiken om veilig te gaan "roesten" en nestelen. Er wordt zelfs beweerd dat ze door het water (of de nevelwolken) vliegen. Hierboven een impressie van dit uitstapje met een door mij bewerkte tekening van A. Foster waarop verwanten van onze vogel, de Witgekraagde gierzwaluw, Streptoprogne zonaris en de Witkin gierzwaluw, Cypseloides cryptus, die ook in Swifts beschreven worden.

Rick Wortelboer - Database voor camera monitoring
Rick laat zien hoe de door hem ontworpen database werkt, welke gegevens er allemaal in verwerkt kunnen worden en hoe de camerawaarnemers hun gegevens er aan toe kunnen voegen.

Margriet de Hooge - De Bazuinkerk, Amsterdam Noord
Margriet laat een video van een AT5-uitzending zien over het wel en wee van gierzwaluwen in Amsterdam en de problemen die ondervonden werden bij de renovatie van de Bazuinkerk in Amsterdam Noord. Harde woorden moesten vallen voordat het kerkbestuur van gedachte veranderde en uiteindelijk toch meewerkte.

Fred van Vliet - www.waarneming.nl
Fred vertelt over het belang van het invoeren van waargenomen rondvliegende gierzwaluwen. Tot nu toe was het natte vingerwerk als er gesproken werd over de aanwezige aantallen gierzwaluwen. Met deze site is het mogelijk om elke keer weer, waar ze dan ook gezien worden, te melden waardoor een beter beeld ontstaat.

Marleen Andriessen - DVD Mijdrecht
Marleen vertoont een DVD uit 2004 over de wedervaardigheden van een gierzwaluwgezin onder dakpannen in Mijdrecht.

Rosanne van Oudheusden - Onderzoek gierzwaluwgeluiden
Met welke geluiden lokken we de gierzwaluwen rechtstreeks een nieuwe nestkast in? Rosanne was afwezig door ziekte en Marleen leest haar verhaal voor. We horen meer van haar in het eerstvolgende bulletin.

Jan Visser - Deelnemen aan de internetforums
Omdat er hier en daar problemen wordt ondervonden om aan de forums deel te nemen laat Jan met powerpoint zien hoe men zich kan aanmelden en deel kan nemen aan deze leuke, interessante en leerzame forums. De ene is voor Nederland en Vlaanderen en gaat alleen over gierzwaluwen, de andere is internationaal, 5 continenten en meer dan 35 landen nemen hier aan deel en er wordt gepraat over alle zwaluwen.

Marjo van der Lelie - Missers en goede dingen in Vathorst, Amersfoort
Marjo vertelt over hoe het inmetselen van gierzwaluwstenen een eigen leven gaat leiden bij architecten, bouwers enz. De bedoeling is goed maar helaas worden er ook op verkeerde plekken nestkasten/stenen geplaatst. D.m.v. een aantal foto's laat zij zien wat erop een aantal plaatsen in Vathorst verkeerd is gegaan. In Vathorst zijn inmiddels een paar honderd kasten en stenen geplaatst. Het is zonde van de moeite en het geld als je soms ziet dat er stenen zijn aangebracht op nog geen meter boven een plat dak of dat er langs de schuine dakrand stenen zijn geplaatst die bedoeld zijn om horizontaal op te hangen. Gelukkig gaat het in de meeste gevallen goed en kan Marjo advies geven wat volgens haar de geschiktste plaats is.

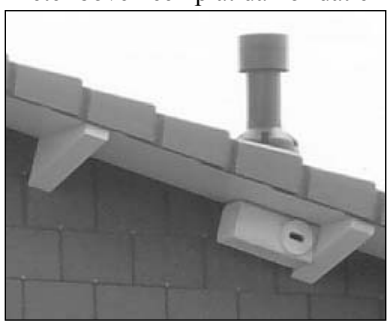

Foto: W. Smeets

Evert Pellenkoft - meten is weten
Tenslotte hield Evert met "Meten is weten??" een betoog over tellen van gierzwaluwen. Tijdens deze dag kwam steeds naar voren dat er door inventariseren meer gegevens nodig zijn over aanwezige nestplaatsen om ze te kunnen beschermen tijdens het broedseizoen en over achteruitgang van populaties. Nestplaatsen buiten het broedseizoen zijn niet wettelijk beschermd, hetgeen een grote bedreiging vormt. Overleg met eigenaren, overheden of Vogelbescherming kan soms nog soelaas bieden, discussie hierover is echter zeer gewenst! Het is een zeer tijdrovende en lastige klus achter nestplaatsen te komen. In de gierzwaluwenspecial van de Strandloper van april 2005 doet Hein Verkade verslag van inventarisatie in Noordwijkerhout in de jaren 1993, 1998 en 2003, waarbij een nauwkeurig ruimtelijk beeld ontstaat. Bij verloren nestplaatsen zoeken de vogels in een cirkel rondom de oude plaats naar nieuwe mogelijkheden. Tuinen, keukens, zolders en zelfs slaapkamers werden voor de tellers geopend om invliegplaatsen (ook niet broeders!) te kunnen optekenen. Dakpannen zijn voor 85 % favoriet, in tegenstelling tot Zwolle waar dit maar 25% is. De ruimten onder boeidelen, gootbekistingen en dakkapellen worden daar benut. Per populatie kan de voorkeur dus verschillen. In Limosa 77 2004 (pag 121 ev) doet Guido Keijl verslag van Gierzwaluwen in Amsterdam maar hoeveel? Met 140 velduren over 48 avonden in 1994 met mooi weer vanaf half juni werden 493 adressen gevonden met 1542 invliegplaatsen (305 met 1 invlieggat) in vooroorlogse stadswijken, waarbij het boeideel van mansardedaken favoriet is. Door ondermeer het weer, bezoekfrequentie en de onbereikbaarheid van de achterkant van huizen is een aantal niet gevonden. Aantallen gierzwaluwen tellen die rondcirkelen boven de kolonie vanaf juni zegt iets over de aanwezigheid van broedvogels, maar meer ook niet. Deze groepen bestaan voor het merendeel uit enkele tientallen niet-broedvogels:

Gehoor bij de lezingen *Foto: J. Schenk*

volwassen en niet geslachtsrijpe vogels; ook van de buurlocaties komen ze op bezoek. Broedvogels doen wel mee maar hebben het vooral bij slechter weer druk met jagen en schieten vaak zo hun nestplaats in. De jongen vliegen vaak 's avonds laat uit en hun witte maskers en veerranden zijn ook overdag in de lucht niet te zien, meestal trekken zij gelijk weg. Ik heb nog nooit een (digitale foto) van een vliegend juveniel gezien. Gemiddelde totaaltellingen van meerdere bezoeken op dezelfde plaats in combinatie met het aantal bezette locaties in je eigen gebied zou een goede aanwijzing kunnen zijn voor de trend in aantallen van de gierzwaluwbevolking, iets waar Arend van Dijk van SOVON het vorig jaar ook al over had. Tenslotte een oproep om de telformulieren (bij de inventarisatiebrochure) in te sturen naar Marleen voor de databank. Ook nog enkele opmerkingen over ringen van gierzwaluwen om meer te weten te komen over hun verspreiding. Ringonderzoek heeft alleen zin als het heel gericht wordt uitgevoerd bij onderzoekskolonies als Oxford en Kaiser. Bovendien kijken wij als Vereniging met tegenzin naar iedere verstoring op het nest. Gierzwaluwen worden grotendeels binnen enkele honderden kilometers van de ringplaats in Europa teruggemeld. Afrikaanse meldingen zijn uitermate schaars, ze vliegen daar over enorme afstanden met de depressies mee achter de insecten aan bij de hoogste stand van de zon, wat hier in hun broedgebied eigenlijk ook zo is. Verder is het zo dat voor elke kleine vogel de terugmeldkans maar één op de 100 geringde vogels is.

Na Evert sluit de voorzitter het middagprogramma en nodigt iedereen uit om zich tegoed te doen aan de heerlijk soep en broodjes. Enkelen gaan hierna nog met Tom een wandeling door Woerden maken.

De GBN kraam en het Vogelfestival

Jeannette Schenk

Als je je kennis van Gierzwaluwen wilt delen, enthousiaste en nieuwsgierige mensen wilt ontmoeten, gezelligheid belangrijk vindt voor een vrije dag dan weet ik, uit eigen ervaring, dat je dit vindt waar je de kraam van het GBN bemant.

Voor het tweede jaar heeft het GBN zich laten zien op het vogelfestival. (Bestuurs)leden van het GBN hebben de GBN-kraam tijdens de twee dagen van het festival bemand.
Het opbouwen van de kraam vraagt het nodige overleg. Alle nestkasten, een namaak dak, en heel veel foto's moeten een goed plekje krijgen. Ook de nestkast met ingebouwde camera is belangrijk voor het vertellen over de doelstelling van de vereniging. Wat mij dit jaar opviel is dat veel mensen zich bewust zijn van het bestaan van onze favoriete vogel. Vele verhalen zijn verteld over de spanning rond de aankomstdatum en hoe stil het is als ze weer weg zijn. Mensen die naar een foto kijken, de situatie herkennen en dan roepen: ‘Jan, moet je kijken dat is bij ons. Wist jij dat ze daar zaten’. Of ‘Weten jullie al dat daar en daar ook Gierzwaluwen broeden?’ Veel mensen hebben we adviezen meegegeven, ze verwezen naar de website of lid gemaakt. Soms moet je mensen teleurstellen. Ze willen graag nestgelegenheid aanbieden maar de omgeving is niet geschikt. Bijvoorbeeld omdat het dak niet schuin genoeg is of de muur van het huis op het zuiden gelegen is. Maar ja, dat hoort bij het "vak" van vertegenwoordiger zijn van het GBN.
Het GBN is regelmatig vertegenwoordigd op beurzen en festivals. Zo zijn er de restauratiebeurs, het vogelfestival en de Sovon dag. Wil je een gezellige dag hebben waarin je kunt vertellen over je voorliefde voor de Gierzwaluw, geef je dan op voor het bemannen van de kraam. Het bestuur zorgt ervoor dat je er niet alleen voor staat. Maar laat het bestuur er ook niet alleen voor staan.

Rick boeit een aantal bezoekers *Foto: H. Sanders*

Een gierzwaluwkolonie in Standdaarbuiten

Antoon Koenraadt

Het huis waarin wij wonen geeft tevens onderdak aan een kolonie gierzwaluwen. Over het ontstaan en over het wel en wee van deze kolonie wil ik een artikel schrijven. Ik ben in dit huis geboren (1957) en ben er altijd blijven wonen, dus ik weet van deze omgeving behoorlijk wat af.

De oudste gedeelten van dit huis zijn van 1786, het jaar waarin ook de molen, die naast ons huis staat, is gebouwd. De markies van Bergen op Zoom gaf destijds opdracht tot de bouw van een molen met bijbehorende woning.
Heel veel jaren later tijdens de bevrijding van Standdaarbuiten eind WOII is hier heel hevig gevochten.

Oudenbosch, een dorp aan de andere zijde van het riviertje 'De Mark', was al bevrijd door Canadezen. Doordat de brug over de Mark was opgeblazen heeft het lang geduurd voordat deze hindernis was genomen. De mensen van Standdaarbuiten hebben een week in de schuilkelder gezeten. Bij deze gevechten werden heel veel huizen vernield en ook de kerktoren en de molen werden kapotgeschoten, omdat dit uitkijktorens waren voor de Duitsers. Ook ons huis was zwaar beschadigd, maar toch niet compleet vernield doordat het huis grotendeels schuil gaat achter de dikke muren van de molen.
Bij het begin van de wederopbouw was er een groot tekort aan bouwmaterialen. Onze woning was oorspronkelijk gedekt met blauwe kruispannen, maar door alle beschietingen waren er zeer veel kapot gegaan. Toen is besloten om een zijde van het huis te bedekken met kruispannen en een zijde met holle pannen, afkomstig van andere, in puin geschoten, huizen.

De reden waarom ik dit nu vertel is omdat dit in feite de basis vormt voor een latere gierzwaluw kolonie. Oude holle pannen vertonen namelijk zeer veel spleten en ruimten. Vanaf die tijd hadden vooral mussen vrij spel. In 1957 ben ik geboren en wat ik me van vroeger herinner is het vele geritsel onder de dak-

pannen als we in de zomer naar bed moesten. Toen al vond ik het intrigerend dat vogels zo kort bij je komen, in feite in je huis, om een nest te bouwen. Verder herinner ik me ook het vele stof dat tussen de planken door naar binnen kwam. Dit stof was afkomstig van nestmateriaal wat de mussen verzamelden. Dit was vooral zo erg doordat het dak na de oorlog was hersteld met planken zonder mes en groef verbinding.

In 1983 ben ik getrouwd met Mirjam en mijn ouders hebben een nieuw huis gebouwd. Al die jaren zaten er nog steeds mussen onder onze dakpannen, met het daarbij gepaard gaande, doorzevende stof. Vaak spraken wij met elkaar hoe we het een en ander zouden kunnen oplossen. Wat ik zeer verbazingwekkend vond is dat ik me niet kan herinneren wanneer er gierzwaluwen bij ons onder het dak kwamen nestelen. De eerste keer dat wij ze opmerkten was niet één nestje, maar gelijk met meerdere, ik denk wel 10 nesten. Nu achteraf denk ik dat er hier of daar toch een dak veranderd moet zijn geweest in die tijd. Een dergelijk oud huis waar wij in wonen heeft stijl en karakter. Het betekent echter ook dat er regelmatig onderhoud aan gedaan moet worden. Zo waren we het doorzeven van het dak en de verschillende slechte plekken in het dak eigenlijk erg beu. We hoorden een keer 's morgens geritsel in een afgetimmerde kast onder het dak bij de wasgelegenheid. Muizen was onze eerste gedachte, want dat kwam regelmatig voor. Maar bij het openen van de kast, kwam tot onze verrassing een volwassen gierzwaluw naar binnen gekropen, die was dus door een gat in het dakbeschot gevallen.
Een andere keer kwamen we 's morgens in de woonkamer en zagen in de houtkachel achter de ruitjes een gierzwaluw zitten die erg zwart was. Deze vogel had een nestje onder de pannen tegen het rookkanaal van onze kachel, blijkbaar zat daar ook een spleetje in. Al met al was het dus zaak een keer iets grondigs aan het dak te doen.

Ondertussen waren we al zo gepassioneerd van 'onze' gierzwaluwen, dat we deze kolonie graag wilden behouden. In 1997 zouden we na het broedseizoen het dak renoveren, maar omdat het vroege voorjaar al erg mooi weer gaf en het met mijn werk en dat van de aannemer goed paste is toen besloten om het werk voor het broedseizoen te doen. De dakpannen gingen eraf en er kwam heel veel nestmateriaal te voorschijn.
We hebben toen zo goed mogelijk aangegeven waar nestjes aanwezig waren. Er werden isolatieplaten (dupanel) aangebracht, aan de voorzijde hebben we toch weer de oude kruispannen teruggelegd. Vooral omdat dit authentieker is en wij daar van houden. Aan de achterzijde hebben we ook voor gebakken pannen gekozen type VH (verbetererde Hollandse). Deze geven meer ruimte onder de pannen dan OVH (opnieuw verbeterende Hollandse). Voor de plaatsen waar gierzwaluwnestjes hadden gezeten had ik ventilatiepannen gekocht. Op die plaatsen heb ik op het isolatiemateriaal een stukje board aangebracht en nestmateriaal op de panlatten gelegd. Uiteraard is het rooster uit de ventilatiepannen getikt. De vogels kunnen bij binnen vliegen zowel naar links als naar rechts onder de dakpannen kruipen. Ik heb toen ook nog een paar nestkasten gemaakt om onder de dakgoot te hangen. Er zat daar een aantal nestjes die door een gat in het dakbeschot onderlangs de goot bereikt konden worden. Al deze werkzaamheden zijn tot volle tevredenheid verlopen.
Maar toen werd het eind april en wij zaten vol spanning te wachten. Zouden de gierzwaluwen wel net zo blij zijn met hun gerenoveerde onderkomen als wij?

Na 8 maanden te zijn weggeweest en na een trektocht van 7000 km weten deze eigenzinnige vogels nog precies in welke plaatsen en op welk dak ze vorig jaar zijn geweest. Ze weten zelfs onder welke dakpan ze vorig jaar hebben gebroed. Honderden keren probeerden sommige vogels een dakpan aan te vliegen, waar ze vorig jaar een nestje hadden. Ik kon het niet meer aanzien als we daar 's avonds naar zaten te kijken. Er zat niets anders op dan maar weer het dak op te gaan. Daar wisselde ik soms slechts een dakpan 1 plaats en even later vloog dan een gierzwaluw zonder moeite naar binnen. Uiteindelijk kregen meer vogels het kunstje door, omdat ze het van elkaar zien en hebben we dat jaar 22 broedparen gehad. Na deze verbouwing is het ook veel makkelijker om nestjes te tellen. We hebben een plattegrond van het dak gemaakt waarop de nestplaatsen zijn aangegeven. Als we dan 's avonds in de tuin zitten kunnen we de bezochte nesten mooi aanstrepen. Ik heb 39 nestpannen gelegd en 11 nestkasten op gehangen.

We waren ingenomen met dit succes en we wilden meer weten over de gierzwaluw en meer voor de gierzwaluw doen. Het resultaat van onze activiteiten die nadien plaats hebben gevonden zal ik u in het kort vertellen.

- Op onze zolder heb ik bij 3 nestpannen het dakbeschot doorboord en aan de binnenzijde 3 nestkasten gemaakt met een glazen ruitje ervoor. De jaren erna waren er wel 20 nesten onder de pannen, maar net die 3 nesten waren niet bezet. Ik heb toen de openingen nog groter gemaakt en de doorgevoerde PVC pijp aan de binnenzijde ruw gemaakt met PVC lijm en zand. Maar helaas weer geen resultaat. Totdat wij in de zomer van 2003 's avonds laat een paar keer een zwaluw in één van de inkijkposten zagen vliegen, het was toen al omstreeks 10 juli. Dit waren beslist geen broeders, maar ze kwamen er alleen binnen om te slapen. In 2004 heb ik in dezelfde inkijkpost een broedpaar gehad die 2 jongen hebben grootgebracht. In 2005 zijn zij weer teruggekeerd en hebben nu 3 jongen. Terwijl in de aangrenzende inkijkpost diverse keren zwaluwen hebben geslapen. Dit schept weer verwachtingen voor 2006.

- In 1999 zat ik in een elektronica boek te snuffelen en zag daar iets van een bouwpakket voor een infrarode slagboom. Dat is een systeem waarbij een infrarode straal wordt onderbroken en dan vervolgens iets bediend kan worden, bijvoorbeeld een slagboom. Ik ben daar over gaan nadenken en bedacht toen dat het mogelijk moest zijn om een systeem te maken dat een gierzwaluw bij het in of uitvliegen van een nestkast een infrarode straal onderbreekt en dat je daar vervolgens een teller op kon aan te sluiten. Vanaf dat moment had dat idee zich van me meester gemaakt en dat heb ik geweten

ook. Het is uiteindelijk een nogal ingewikkelde constructie geworden met wel 3 verschillende trafo's erbij een voor het zenden en een voor het ontvangen en een voor het telwerk Na veel proberen en afstellen is

het uiteindelijk gelukt om een compacte, goed werkende constructie te fabriceren. Hierbij werden de zwaluwen niet verstoord en ik kon binnen in huis elke dag het aantal vliegbewegingen vastleggen. Het voert te ver om daar nu verder om in te gaan, maar wellicht een andere keer.Als iemand geïnteresseerd is kan er altijd contact met mij worden opgenomen.

- In 2000 heb ik een mini camera aangeschaft die toen zeer modern was en bij weinig licht nog beeld geeft (1 Lux). Deze camera heb ik in een nestkast gemonteerd en via de videorecorder op de tv aangesloten. Sinds die aansluiting hebben we al heel veel mooie beelden gezien en vastgelegd. Deze nestkast is ook altijd bezet geweest, al is er sinds vorig jaar een ander broedpaar aanwezig. Dit jaar hebben we dubbele bewoning in deze kast gehad. Eerst een spreeuwennest waarvan de jongen op 8 mei zijn uitgevlogen en 10 mei waren er weer 2 gierzwaluwen aanwezig. Overigens hebben we elk jaar wel 3 spreeuwen nesten in de nestkasten, nooit onder de nestpannen. Tot nog toe zijn de spreeuwen altijd al uitgevlogen voordat de zwaluwen terug zijn, dus geen bloederige drama's, maar wel dubbele bezetting! Dit jaar heb ik 2 infrarode mini camera's aangesloten onder de dakpannen en het beeld is van goede kwaliteit. Mooi is het om 's avonds laat als het donker is nog te kunnen kijken. Een camera heb ik gemonteerd bij de invliegopening en een camera bij de nestplaats (2 dakpannen verder). Hier zit een broedpaar die dit jaar 3 eieren hadden en waaruit 2 jongen zijn geboren. Deze jongen kruipen echter al spoedig heen en weer over de panlatten en zijn, in tegenstelling tot opnames in een nestkast, wel eens uit beeld. Verder heb ik dit jaar een schakelkast gekocht waar ik 4 camera's op kan aansluiten (nu nog 3) en die schakelt steeds over van camera 1, naar 2 en naar 3. Ook is er een mogelijkheid om het TV scherm te verdelen in 4 vlakken. Je voelt het waarschijnlijk al wel aankomen, volgend jaar komt de vierde camera.

- Onder de goot boven het balkon heb ik nooit nestkasten gemonteerd, vanwege de geringe uitvlieghoogte, In plaats daarvan heb ik daar een zestal huiszwaluwnestjes gemonteerd. Deze huiszwaluwen vliegen toch ook wel regelmatig in de buurt rond, maar nooit bezochten ze de nestgelegenheid. Eigenlijk had ik de moed al opgegeven tot iemand zei dat ik met geluid moest experimenteren. Dat ben ik toen in 2003 ook gaan doen en al vrij snel vlogen er huiszwaluwen rond de nesten en de kunstnesten werden aangekleed met klei. In één nest werden zelf eitjes gelegd, maar ineens was alles weer weg en nadien is het niet meer gelukt. Naar mijn idee vinden de huiszwaluwen de aanwezigheid van zoveel gierzwaluwen te druk. Ik heb nu de huiszwaluwennesten verwijderd en op een andere plek, bij mijn schuur, gehangen. Ik experimenteer daar weer met geluid. Op de plaats van de huiszwaluwnesten heb ik nu 4 gierzwaluwkasten gehangen, die mogelijk nog dit jaar ontdekt gaan worden door niet-broeders. Voor het uitvliegen uit deze kasten voorzie ik geen problemen. Er liggen bij mij nesten op moeilijkere plekken en dat heeft ook nooit tot problemen geleidt. (Naschrift: na 1 dag zijn alle vier de nieuwe nestkasten al bezocht door slapende niet broeders.)

- Hoe is het nu eigenlijk met de molen verder gegaan na de bevrijding? Na de oorlog was er natuurlijk geen geld voor wederopbouw. De graanhandel die er toen altijd nog in de molen zat heeft zich op een andere plaats gevestigd. Mijn vader heeft toen de molen met schuur gekocht, zodoende is hij nu in mijn bezit. De molen telt nu nog 3 verdiepingen, dat is 2 verdiepingen minder dan in de originele staat. Ik bezit een akkerbouwbedrijf, maar de molen heeft bedrijfsmatig niet veel waarde. Buiten wat opslag van klein materiaal vinden er niet veel activiteiten in plaats.Nu we toch helemaal besmet waren met het gierzwaluwenvirus ontstond het idee om op de bovenste verdieping huisvestiging voor gierzwaluwen te creëren en dan met mogelijkheid van inkijkposten.Ik heb toen een betonboorbedrijf gevraagd om gaten in de muur te boren met een diamantzaag. De muur is daar nog zeker 30 cm dik. Zeven gaten van 8 cm doorsnede zijn er gezaagd en aan de binnenkant heb ik kasten getimmerd. Er zit een perspex plaatje boven zodat er in de nesten gekeken kan worden. Aan een oud raam heb ik 4 kasten gemaakt, vanaf de 2e verdieping kan erin gekeken worden. Ik heb veel met geluid geprobeerd om zwaluwen te lokken. Ze reageerden hier wel op, maar ze hebben nooit de kasten achter de doorboorde muren bezocht. De aanhangende nestkasten hebben wel een aantal broedgevallen opgeleverd. Ik heb hier over gesproken met Erich Kaiser die ik op een coördinatorendag ontmoette. Hij vertelde mij dat de gierzwaluwen nooit door zo'n smalle tunel zouden gaan, omdat ze in geval van gevaar niet om kunnen draaien. Hij adviseerde mij om de gaten groter en de invliegopening kleiner te maken. Dus weer met de diamantenzaag aan de gang en gaten geboord met een diameter van wel 15 cm. Terwijl ik op een grote stellage aan de buitenkant stond heb ik plankjes in de gaten gemaakt met een opening die zo groot zijn als de invliegopening van een nestkast. We hebben weer met geluid geëxperimenteerd. Ieder voorjaar hebben we wel 3 spreeuwen-nesten en dan in juli 2003 zijn er 's avonds een paar dagen achter elkaar slapers in de nestkast nummer 8. Hoewel er al zoveel gierzwaluwen bij mij nestelen, was ik toch zo blij met dit resultaat. In 2004 keert terug het koppel van nestkast 8 terug en ze brengen twee jongen groot. Ook in 2005 is kast nummer 8 weer bezet geweest en wederom brengen ze 2 jongen groot. Verder hebben er dit jaar in nestkast 1 en nestkast 11 diverse nachten vogels geslapen. Dus dit biedt perspectief voor de toekomst. De kolonie zoals die nu is, bestaat gemiddeld uit 30 à 35 broedparen. Dit zijn dus 70 gierzwaluwen die samen met de niet-broeders, op de mooie zomeravonden een geweldig spektakel geven. Het betekent ook dat er in ons huis ieder jaar ruim zestig jonge gierzwaluwen worden geboren en grootgebracht.

Wij beleven heel veel plezier aan de aanwezigheid van de gierzwaluwen en vinden het tevens leuk om op deze manier met andere mensen in contact te komen die hier ook gepassioneerd van zijn.

Nieuwsgierig

Foto: Lenny Wientjes

In juli '05 heb ik deze foto gemaakt.
Dit gierzwaluwjong heeft zeker een uur, misschien wel langer, naar buiten zitten kijken.

Hulp gevraagd

Onderzoek naar geluiden van gierzwaluwen

Rosanne van Oudheusden (RUU)

Vraag & Achtergrond

Binnen GierzwaluwBescherming-Nederland bestaat er zorg over het verdwijnen van natuurlijke nestplaatsen van gierzwaluwen (Apus apus) door renovatie en sloop van oude gebouwen. Dit zou tot gevolgen kunnen hebben dat de gierzwaluwpopulatie in aantal afneemt. Ter compensatie van het verlies van nestplaatsen worden er door het hele land kunstmatige nestgelegenheden geplaatst. Het kan echter erg lang duren voordat deze nesten bezet zijn, soms wel 5-6 jaar of nog langer.

Opnemen *Foto: F v Vliet*

De vraag is nu: Kun je gierzwaluwen eerder naar nestplaatsen lokken door geluiden af te spelen? GierzwaluwBescherming - Nederland deed een voorstel bij de Wetenschapswinkel Biologie in Groningen (Maureen Butter) voor onderzoek naar geluiden van gierzwaluwen. Na informatie op internet te hebben gelezen ben ik vanaf mei 2005 bezig aan een afstudeerproject van 7,5 maanden onder begeleiding van C. ten Cate en H. Slabbekoorn van de vakgroep Gedragsbiologie aan de RUL.

Literatuur

Mijn onderzoek begon met inlezen en inwerken. Uit de wetenschappelijke literatuur is tot nu toe gevonden dat er in ieder geval een drietal verschillende geluiden bestaan. Bretagnolle (1993)[1] onderscheid:

1) Long screaming call: De bekende schrille roep. Hiervan wordt gedacht dat het een territoriale of agressieve functie heeft.

2) Duet screaming call: Het bekende 'srie-rie' wordt gezamelijk geproduceerd door de twee individuen van een paar. Het heeft waarschijnlijk een territoriale, maar ook andere functies. De roepen die de vogels produceren zijn individueel herkenbaar en dienen binnen het paar waarschijnlijk ook voor partnerherkenning. Het is nog onduidelijk of het mannetje of het vrouwtje de 'srie' of de 'rie' produceert, maar in ieder geval is er wel verschil tussen de twee geslachten. De twee roepen verschillen in ritme en in samenstelling. Er is een snel deel en een wat langzamer deel, gedacht wordt dat het mannetje het snelle deel van de roep produceert.

3) Nest call: Dit zijn kleine zachte piepjes op het nest. Het wordt door een vogel gegeven, altijd wanneer de partner erbij is en in de periode voor de eieren er zijn.Het heeft waarschijnlijk een sexuele functie.

Onderzoeksdoelen

Na zoveel mogelijk informatie te hebben gelezen werd er een onderzoeksopzet gemaakt. Het onderzoek splitst zich op in twee delen

Deel 1: Opname geluiden

In het eerste deel van het onderzoek worden geluiden op verschillende locaties opgenomen. Hierbij zijn een aantal aandachtspunten:

- Een inventarisatie maken van geluiden: zijn de in de literatuur genoemde geluiden herkenbaar; zijn er meer geluiden te onderscheiden?
- Zijn er individuele verschillen tussen dieren herkenbaar?
- Zijn er verschillen per locatie?
- Is de kwaliteit van de opnames (geluid) van de camera's in de nesten vergelijkbaar met eigen opnames?

Deel 2: Playback verschillende geluiden

In het tweede deel van het onderzoek worden verschillende opgenomen geluiden afgespeeld (playbacks) om te kijken of de vogels op verschillende geluiden anders reageren. De eerder genoemde verschillende geluiden lijken niet allemaal geschikt om te gebruiken. De nest call is specifiek voor op het nest, het is niet aannemelijk dat afspelen van deze geluiden voor aantrekking zal zorgen. Ook de duet screaming call is zeer specifiek voor binnen het paar en het lijkt ook niet aannemelijk dat vogels door duetten worden aangetrokken. Daarom is gekozen voor de volgende opzet.

Er worden verschillende geluiden afgespeeld:

- Solitaire geluiden
- Koloniegeluiden
- Geen geluiden

Het is de bedoeling dat de verschillende geluiden (solitair/kolonie) tegenover periodes van geen geluid afgespeeld worden. De reacties van de vogels op de playbacks worden gemeten en eventuele vocale reacties worden opgenomen.

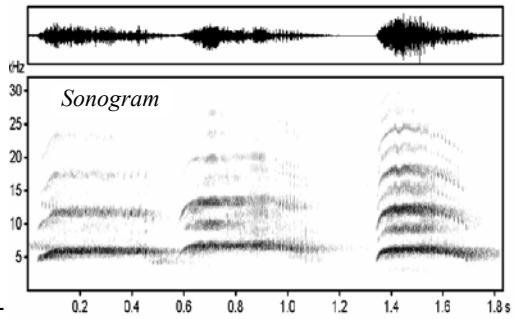
Pas in juni kon ik beginnen met het echte veldwerk. Omdat dit pas laat in het seizoen was en het weer niet altijd meezat, zijn niet alle experimenten gelukt zoals gepland. Het totaal aantal opnamemomenten bedraagt uiteindelijk:

- geluiden van 8 verschillende kolonies
- geluiden van 9 andere locaties
- geluiden van jonge vogels (uit het nest gevallen en opgevangen)

Van de geplande 8 playbacks zijn er 5 uitgevoerd.

Analyse

Het veldseizoen is nu voorbij en de periode van uitwerken en analyse is aangebroken. Mijn opnames kan ik in de computer invoeren en analyseren met speciale geluidssoftware, het programma Avisoft. Dit programma maakt sonogrammen van geluidsopnames. In die sonogrammen kan je allerlei dingen meten aan geluiden.

Voor deel 1 van het onderzoek zal de analyse bestaan uit het ontrafelen van karakteristieken tussen verschillende geluiden. Verder probeer ik statistisch te testen of er verschillen zijn tussen locaties. Voor deel 2 zal analyse gedaan worden aan het gedrag van de vogels (bijv. vliegen binnen bepaalde afstand, bezoeken nest), de vocale reacties zullen geanalyseerd worden en er kan ook statistisch gekeken worden naar verschillen tussen verschillende condities van geluid.

Hopelijk lukt dit allemaal ondanks het geringe aantal opnames. Na de analyses zal ik alles vastleggen in een eindverslag, ik hoop hier in januari 2006 mee klaar te zijn.

Onzekerheden

Er zijn van te voren al een aantal onzekerheden aan dit onder-

zoek aan te wijzen. Het is maar een korte periode van onderzoek. De reacties die gemeten worden zijn slechts korte termijn reacties en er kunnen niet direct conclusies worden verbonden aan de bezetting van nesten. Daarom moet dit onderzoek misschien ook worden gezien als een eerste aanzet waarin onderzocht wordt of er op een gestructureerde manier naar dit probleem kan worden gekeken. Vervolgonderzoek zal dan nodig zijn om lange termijn reacties te kunnen meten. Hopelijk kan een andere student volgend jaar het onderzoek voortzetten en meer informatie verzamelen.

Bijlagen (Vorige pagina)
Sonogram[2] Long sreaming call van een gierzwaluw. Deze grafiek toont de geproduceerde frequenties in een bepaalde tijdsperiode. Te zien is dat de grondtoon rond de 5 kHz zit en dat de geproduceerde geluiden van gierzwaluwen hoog in frequentie zijn.
Foto tijdens playback bij Gery Posch, Den Helder. Op de lange staak staat een kleine box waaruit de geluiden komen, op de grond staat digitale afspeelapparatuur. Te zien is een gierzwaluw die rond de box vliegt.

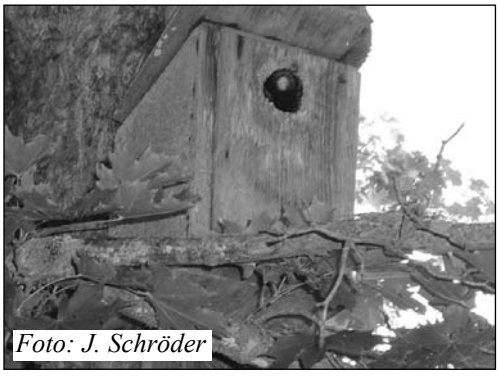
Bronnen
[1] Bretagnolle, 1993. Call types of the Common Swift Apus apus: adult call given at the nest, Avocetta 17 (1993):141-146.
[2] Sonogram: www.avisoft-saslab.com

Voor eventuele opmerkingen/vragen/suggesties: oudheusden@rulsfb.leidenuniv.nl

De ontbrekende schakel

Jaap Schröder

Gierzwaluwen zijn van oorsprong rotsbewoners. Ze zien onze stenen woningen als een vervanger daarvan en broeden dientengevolge in onze (aan)bouwsels. Bij gebrek hieraan wijken gierzwaluwen soms uit naar, door spechten gemaakte, boomholten. Met name vanuit dunbevolkte Scandinavische landen duiken hierover van tijd tot tijd berichten op.
Afgelopen zomer logeerden wij op een voormalige boerderij ten zuidwesten van Riga in het eveneens dunbevolkte Letland. Voor ons huis stond een oude Noordse Esdoorn met een doorsnee van ongeveer 80 cm en een hoogte van wel 10 meter. Eigenlijk was het een halve boom, want één zijde van de stam ontbrak en de kern was volledig ingerot. Gezeten onder de boom, hoorden we al de eerste dag ieder half uur iets met veel geritsel van bladeren op de stam ploffen om, na ongeveer 5 min., diezelfde boom met snorrende vleugelslag te verlaten.

Foto: J. Schröder

We ontdekten een flink kierende nestkast (35 x 20 x 20 cm, vlieggat 5 cm) op ongeveer 3,5 meter hoogte en vermoedden dat dat de bron van de vreemde geluiden was. Geconditioneerd als we zijn ('een gierzwaluw is een rotsbewoner'), waren we stomverbaasd toen in het vlieggat een zwart koppie met een kleine snavel en een wittige keelvlek verscheen. Gedurende enkele seconden kom je werkelijk niet op het idee dat je met een gierzwaluw te maken kan hebben. Snel daarna volgde het onmiskenbare gegier en wisten we het zeker. Vervolgens hebben we 14 dagen genoten van duetten, van steeds duidelijker piepende jongen, en van het in- en uitvliegen. Met name in de avondschemer hadden de ouders soms de grootste moeite om het nestgat tussen het gebladerte terug te vinden en waren meerdere pogingen nodig. Enkele ochtenden waren we getuige van het bekende verschijnsel dat ettelijke andere gierzwaluwen heftig gierend, de kast aanvlogen. Ze klampten zich daarbij steeds gedurende enkele seconden vast aan de kast of de overhangende takken.

Voor ons was deze houten nestkast als het ware de ontbrekende schakel tussen natuurlijke nestholten in bomen en (hout)betonnen nestkasten respectievelijk stenen nestholten. Helaas was niet meer na te gaan hoeveel jaren de gierzwaluwen al in de betreffende boom broedden. Evenmin was te achterhalen of het begonnen is met de bewoning van een natuurlijke holte in de Esdoorn waarna de overstap gemaakt is naar de kast toen de boom begon in te rotten.

Verschillende genen?

Vertaling Marleen Andriessen: artikel internetforum

Dr. Ralph Kühn is een aantal jaren geleden een onderzoek gestart naar de genetische analyse van Apus apus om te zien of er verschillen in DNA waren tussen boom- en huisbroedende gierzwaluwen. Hij doet dat door het rangschikken van mtDNA en vergelijkt dit van rots/muur- en boombroedende zwaluwen.
De Gierzwaluw broedde in het verleden in holle bomen of in rotsen. In Centraal Europa broeden zij nu hoofdzakelijk in gebouwen.
In Noord- en Oost Europa broeden zij nog steeds in holle bomen. De holtebroedende gierzwaluwen zijn afhankelijk van oude beuken- en eikenbossen waar de bomen veel holten kunnen hebben.
Tegenwoordig zijn holtebroedende gierzwaluwen alleen nog te vinden in een paar Duitse bossen die nog 'dicht bij de natuur staan' zoals de Spessart, Rhön en het Harz gebergte.
Het blijkt dat als bomen worden gekapt de holtebroeders niet simpelweg verhuizen naar de dorpen of rotsachtige plekken.
Dus rijst de vraag of de Duitse inheemse gierzwaluwpopulaties onderverdeeld kunnen worden in respectievelijk een holte- en rotsbroedende of huis/muurbroedende groep die vervolgens in Evolutieve Significante Eenheden (ESU's) worden ondergebracht.
Het mogelijke verband tussen genotype en broedgedrag wordt aangetoond door moleculair genetische kenmerken te vergelijken van 2 boomholte- en 2 rots/huis/muur broedende gierzwaluwpopulaties uit het Noordelijk Harzgebergte en Spessart, waarbij hun relatie phylogenetisch opnieuw wordt opgebouwd. Dit wordt gedaan door de opeenvolgingen van DNA van vaste mitochondriale gensegmenten van individuen uit de eerder genoemde populaties te vergelijken, waarbij respectievelijk hun relatie en ESU's naar voren komen.

Reactie: Naar aanleiding van deze publicatie heb ik Dr. Kühn benaderd en gevraagd wat het resultaat van dit onderzoek is. Hij liet me weten dat hij bezig was een verhandeling te schrijven over het onderzoek en dat hij me daarom geen uitgebreide informatie kon geven. In het kort, liet hij me weten, zijn rots/muur - en boomholte broedende gierzwaluwen genetisch niet verschillend van elkaar.

REGIONIEUWS

Gierzwaluwflat in Bunschoten

Aan het huis aan de Verdistraat 199 is in de afgelopen periode een gierzwaluwennestkast voor 9 gierzwaluwparen gebouwd! Het ophangen van deze kleine flat vergde nog heel wat inventiviteit van de initiatiefnemers en de medewerking van het plaatselijke Schildersbedrijf Kok. De aluminium ladders die wij tot onze beschikking hadden bleken te kort, maar de hulp van Schildersbedrijf Kok bood uitkomst in de vorm van houten, lange ladders.

Foto's: W. Smeets

Deze gierzwaluwennestkast is nog een vervolg op de actie van de gemeente Bunschoten van twee jaar geleden. Zij willen het aanbrengen van gierzwaluwnestgelegenheden door particulieren stimuleren. De gemeente Bunschoten geeft nog steeds € 10 voor elke aangebrachte nestgelegenheid voor Gierzwaluwen. Vorig jaar resulteerde dat in nieuwe nestgelegenheden (speciale dakpannen) aan de Nijkerkerweg, de Verdistraat en de Fokjesweg.

Ook de gemeente zelf was actief in deze richting en bracht 25 nestpannen voor gierzwaluwen aan op de noordzijde van het gemeentehuis. De nieuwbouw van de Christelijke Basisscholen De Ark en de Calvijnschool leverde 34 nieuwe in de muur ingebouwde nestgelegenheden op. Kortelings werden aan het gebouw op de nieuwe begraafplaats De Akker drie nestkasten voor totaal 6 gierzwaluwpaartjes opgehangen. Leuke bijkomstigheid hierbij is dat de aannemer voor nestkasten heeft gekozen die ook nog slaapplaatsen en overwinteringplaatsen biedt voor vleermuizen.

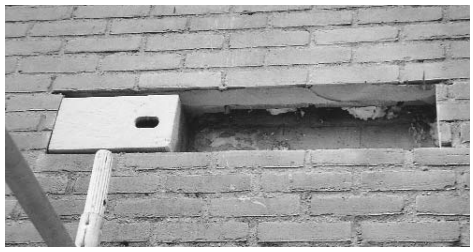
Voor de nieuwe inbreiding van Spakenburg Centrum Oost (achter de Noorderkerk) zijn vergevorderde plannen met de aannemer Van Hoogevest Ontwikkeling. Zij gaan waarschijnlijk in de nieuw te bouwen supermarkt een kleine tweehonderd neststenen inmetselen. Dit gaat gebeuren in een blinde muur op het noorden. Er zijn ook plannen om hier in de woningen, in de particuliere sector, neststenen in te bouwen. Deze neststenen zijn vanaf buiten niet zichtbaar. Er is slechts in de buitenmuur een kleine opening van 3x7 cm zichtbaar. Deze nestgelegenheden hoeven geen enkel onderhoud. De gierzwaluwkasten veroorzaken geen overlast voor de bewoners ze zijn n.l. volledig dicht aan de woningzijde. Ook vervuilen gierzwaluwen niet door hun uitwerpselen of nestmateriaal.

Veel daken worden tegenwoordig van nieuwe dakpannen voorzien. Na renovatie van de daken is er geen opening meer onder de pannen waardoor veel nestgelegenheid verloren gaat en is gegaan. In onze nieuwbouw huizen zijn door het gebruik van moderne dakpannen en mussenkammen de daken helemaal niet meer geschikt voor de gierzwaluwen.
De gierzwaluwen kunnen nieuwe nestgelegenheden dus heel goed gebruiken.

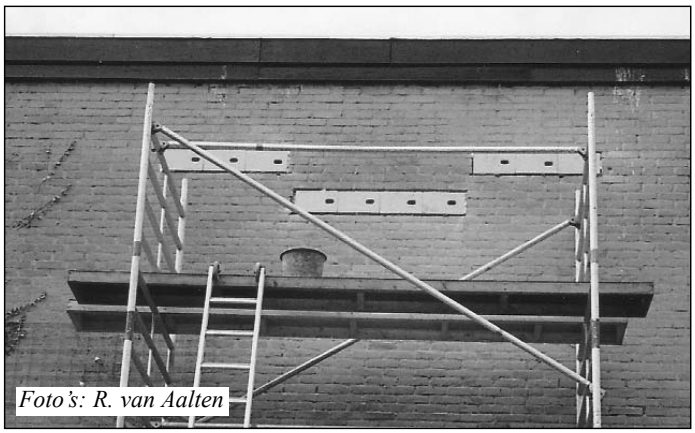
Wim Smeets

Geen halve maatregelen in Nieuwegein

Mevrouw, heeft u al gezien dat er dit jaar minder zwaluwen zijn dan andere jaren?
Zo sprak een achterbuurman mij vorig jaar aan toen ik in de tuin aan het werk was. Nee, dat had ik nog niet gezien. Ik had de zwaluwen al wel teruggezien maar nog niet echt gekeken of alle nestplaatsen weer bezet waren. Maar zo kwam ik in gesprek met deze buurman die mijn aandacht vestigde op het bestaan van de werkgroep en mij wat materiaal uitleende over de gierzwaluwen. Dat ik mij aan meldde als lid was voor mij een logische stap. Al vele jaren nestelen deze vogels bij ons boven onder de boeidelen van het platte dak.
De volgende stap was: Nestgelegenheid uitbreiden. Dat was nog niet zo eenvoudig. Kasten aan de muur bevestigen was geen optie, immers de jonge vogels van de nesten onder de boeidelen hadden de ruimte nodig voor een vrije val. Dus inmetselen. Gebeld met de fam. vd Lelie en een afspraak gemaakt om bij hen thuis te gaan kijken naar de kasten die zij daar hadden staan. Bij ons was de dikte van de stenen en de diepte van spouwmuur + 16 cm.

Dat is niet echt heel royaal. De kast die mogelijk in aanmerking kwam was incl.de achterkant 17 cm. We besloten deze kasten aan te schaffen en de achterkant eraf te halen.
Een afspraak met de aannemer werd gemaakt om de nestkasten te plaatsen zo begin april.
En zo geschiedde het. De aannemer belde keurig op tijd: Ria voordat die vogeltjes van jou er zijn wil ik nog wel even die kasten laten inmetselen. Er werden steigers op de naast het huis gelegen garages geplaatst en stenen uit de muur gezaagd om plaats te maken voor de neststenen. Echter al ras bleek dat we niet overal aan de 16 cm kwamen. Hier en daar was het minder en dus werd er van de stenen nog een stukje afgezaagd. Of de zwaluwen deze ruimte zo accepteren moeten we maar afwachten. Voorzover wij, en onze buren opzij en tegenover ons hebben kunnen zien werd er dit jaar nog geen gebruik gemaakt van de stenen. Wel zaten op zo'n zes plaatsen onder de boeidelen weer zwaluwen te broeden. Mochten de stenen niet gebruikt worden door de gierzwaluwen dan kunnen in ieder geval de mussen en mezen enz. er een plekje in vinden.

Foto's: R. van Aalten

Ria van Aalten

Uit: Amersfoort Nu
Wim Smeets (GBN)

Gierzwaluwen in gebouw Amicitia

Achterkant Amecitia Foto: W. Smeets

Al vele jaren zetten Marjo en Fred van der Lelie uit Amersfoort van Gierzwaluwenbescherming - Nederland zich in voor de Gierzwaluwen in Amersfoort en omgeving. Dank zij hun bemoeienissen en de medewerking van de Gemeente Amersfoort, de architecten en de bouwondernemers zijn in de laatste jaren honderden gierzwaluwstenen en gierzwaluwkasten aangebracht in nieuwbouw of bij renovatie. Rondom het nieuwe stationsgebouw, nieuwbouw in het centrum en vooral in Vathorst zijn veel neststenen/kasten gerealiseerd.
Tot nu toe was het niet na te gaan of bekend of deze nestgelegenheden ook bezet waren door Gierzwaluwen. Enkele weken geleden bleek dat minstens drie neststenen in Amicitia bezet waren door broedpaartjes gierzwaluwen. Dit gebouw, is medio april 2001 opgeleverd. Architect Karelse uit Groningen, heeft het voorzien van 32 neststenen van houtbeton die als een decoratie in de nieuwbouw zijn verwerkt. Vorig jaar vlogen er veel Gierzwaluwen rondom dit gebouw, maar genesteld werd er toen nog niet. Nu zijn er jongen uitgevlogen, ondanks het slechte weer in mei en juli van dit jaar. Een goed voorbeeld voor de rest van de binnenstad waar zoveel nestgelegenheden verloren zijn gegaan in het nabije verleden.

Echt: Wisseltruc

Begin April kwam ik langs een woning waar al verschillende jaren gierzwaluwen broeden. Er werden werkzaamheden verricht aan de overstekken van het dak aan de voor- en achterkant. De onderkant van de overstekken werden bekleed met plaatmateriaal. De gierzwaluwen zaten voorheen direct onder het dakbeschot met op enkele plaatsen openingen waar de gierzwaluwen in konden vliegen. Aan de noordzijde waren 3 invliegplaatsen en aan de zuidzijde 2 plaatsen.
Ik ben meteen met de bewoners gaan praten of er eventueel nestkasten konden worden geplaatst ter compensatie van het wegvallen van de invlieggaten. Ze gaven te kennen daar geen behoefte aan te hebben. Ook niet na mijn uitleg hoe nuttig gierzwaluwen zijn op het gebied van het opruimen van allerlei insecten. Ik ging met een ontevreden gevoel naar huis.
Ongeveer 10 dagen later werd ik opgebeld door de buurvrouw van de betreffende bewoners. Ze had met de buren gepraat over de vernieuwing van het dak en het gierzwaluwengeval. Ze vond het maar niks dat zij daar niets aan deden. Zij was wel bereid om 2 kasten te laten ophangen aan haar huis. Ik ben er toen direct weer heengegaan.
In de tussentijd had ze de buren weten te overreden om alsnog kasten te laten plaatsen. Daarop ben ik direct aan de slag gegaan om 4 kasten zo spoedig mogelijk klaar te maken. De gierzwaluwen zouden immers snel arriveren. Na een week werden de kasten, kant-en-klaar, met behulp van een collega, opgehangen. Zou het toch nog lukken om de gierzwaluwen in de kasten te krijgen. In de 3e week van april liep ik langs de betreffende woningen. En warempel, plots zag ik een gierzwaluw een van de kasten invliegen. Dat vond ik erg verrassend, daar ik niet had verwacht had dat de vogels deze zo snel zouden aannemen. Op 3 juni hield ik mijn eerste inventarisatieronde. Kast 2 was ook bezet. Bij de buren werd een kast door de gierzwaluwen bekeken op geschiktheid. Zo werden toch 3 kasten bewoond. Dit gaf mij een tevreden, gelukkig en trots gevoel. Op deze wijze zijn dan toch 3 van voorheen 5 bewoonde plaatsen gered. De bewoners van het gerenoveerde dak hebben me later nog verteld, dat ze toch blij waren dat ze de kasten hebben laten ophangen. Ze hadden namelijk gezien hoe de gierzwaluwen steeds zochten naar de oude invlieggaten. Bovendien vlogen ze steeds tegen de onderkant van kasten om een opening te vinden. Ze vonden het erg zielig dat de vogels steeds bleven zoeken. Na enige tijd was het toch gelukt om de opening in de kast te vinden. Vanaf dat moment ging het goed.

Jo Vrehen

Spreeuwenkast: een val voor gierzwaluwen

Op 23 augustus haalt mevrouw van Dalen uit Kampen nestkasten van de muur om ze schoon te maken. Tot haar afschuw vindt ze in de spreeuwenkast 5 dode gierzwaluwen. Ze stuurt me een e-mail. het wordt een hele correspondentie.
Ze heeft een gierzwaluwkast opgehangen omdat er veel gierzwaluwen rond haar huis vlogen die belangstelling toonden voor de spreeuwenkast. De spreeuwen hebben in hun eigen kast gebroed en de jongen zijn uitgevlogen.
Kennelijk volgden de gierzwaluwen de spreeuwen naar een 'goede' plek die uiteindelijk voor 5 vogels een val bleek te zijn.
Mevrouw van Dalen nam voor mij de maten op van de kast en stuurde me foto's van de binnenkant van de kast en van de vogels. De bodem van de kast was 15 x 15 cm. De hoogte van de bodem tot aan het uitvlieggat was 25 cm en erg glad hout. Ze kwamen er dus wel in maar konden er met geen mogelijkheid meer uit. Gierzwaluwen kunnen goed klauteren maar dan moet het oppervlak wel ruw zijn. Dat was hier dus niet het geval. Aangezien de kast kennelijk aantrekkingskracht uitoefent op gierzwaluwen heb ik heb mevrouw gevraagd om een identieke kast te maken met een dubbele bodem zodat de afstand naar het invlieggat kleiner wordt en een ruwe binnenkant. Zelf dacht ze aan het maken van een ovaal invlieggat op 2 cm boven de bodem en dat gat afgesloten te houden totdat de spreeuwen vertrekken. Daarna wat nestmateriaal achterlaten en het bovenste gat afsluiten. Een goed idee.
Ze heeft inmiddels alle mogelijke informatie van ons ontvangen en was daar erg blij mee.
Als er bij u meer ervaringen zijn over dit soort 'vallen' en de gevonden oplossingen, dan hoort de redactie die graag van u.

Marleen Andriessen

Uithoorn: sloop stilgelegd

De gemeente Uithoorn heeft de sloop van de Vleeschhoek tijdelijk stilgelegd en aangepast vanwege broedende gierzwaluwen in het gebouw. Het was een oud gebouw met onder de dakoversteek weggeroeste roostertjes in de spouwmuren. In de 13 ontstane openingen nestelden de gierzwaluwen. Toen ik op een kwade dag in juni de bouwhekken om het terrein zag vermoedde ik onraad en heb de gemeente gebeld. Deze heb ik geïnformeerd dat de sloop tijdens het broedseizoen in strijd is met artikel 11 van de Flora en Faunawet. De gemeente ondernam actie en zorgde er voor dat de sloop pas weer na de bouwvakantie van start ging.
De gemeente heeft toegezegd dat plaatsing van alternatieve nestgelegenheden in de toekomstige nieuwbouw aldaar, bespreekbaar is.
Ik houd het in de gaten!

Joop Alsemgeest

Zaanstad: De aanhouder wint

Bijna anderhalf jaar moest de Gierzwaluwwerkgroep wachten op antwoord van het College van de gemeente Zaanstad. De werkgroep had een brief aan het College gestuurd op 2 april 2004. In die brief werd gevraagd wat de gemeente had gedaan met de adviezen die de werkgroep tijdens 2 powerpoint presentaties op 21 november 2001 en 27 januari 2003, op verzoek van de gemeente, had gegeven. Er kwam wel antwoord van een ambtenaar maar niet van het College zoals de procedure vereist.
Het antwoord kwam een week nadat de PvdA op haar internetsite schande sprak van de langdurige stilte. "Te treurig voor woorden", staat er. Het was niet zo dat burgemeester en wethouders de brief gemist hadden. Er was intussen al vier keer door gemeenteraadsleden naar gevraagd.
In het antwoord van burgemeester en wethouders van Zaanstad werd aangegeven dat:

1. toepassingen voor de gierzwaluw niet kunnen worden afgedwongen of gehandhaafd;
2. er geen welstandsbeleid geformuleerd is waaraan plannen kunnen worden getoetst;
3. de folder aan de architect is gestuurd. Hij zal de mogelijkheden voor het aanbrengen van nestkasten dan wel nestpannen in het definitieve ontwerp van het stadhuis beoordelen en eventueel voorstellen doen voor het aanbrengen daarvan. De Gierzwaluw is, als onderdeel van de Habitatwetgeving en de Flora- en Faunwet, een vast aandachtspunt in de checklijsten die gebruikt worden bij het toetsen van zowel aanvragen voor bouwvergunning als aanvragen voor sloop.

Dit mag je toch wel voorzichtig positief noemen.
Misschien komen er dan toch nog nestgelegenheden in het nieuwe stadhuis van Zaanstad komen.

Wietske Kingma

Echt: Hommels

Al enkele jaren hangen bij mij aan het huis 2 gierzwaluwkasten. Een daarvan is al 2 jaar bezet en het vorige jaar is daar voor de eerste keer gebroed. De andere kast is door huismussen in gebruik genomen. Ook dit jaar werd de kast volop door de huismussen bewoond. Na enige weken was het plotseling stil in die kast. Ik vroeg me af wat er aan de hand was. Ik ontdekte dat er verschillende hommels bij de kast rondzwierven. Enkele dagen later vlogen gierzwaluwen rond de kast om te kijken of deze goed genoeg was. Opeens vloog er een gierzwaluw in. Ik dacht meteen, dit is OK maar de vogel kwam halverwege draaiend weer naar buiten. Het zou toch niet waar zijn dat een hommelnest in de kast gevestigd was? Ik zette de ladder tegen de muur om te kijken. Bij het openen van het deurtje zag ik een tiental hommels in de kast zitten. Het mussennest haalde ik er voorzichtig uit. Eerst wilde ik het nest in een emmer doen, maar dat vond ik in verband met de hommels toch te riskant. Ik heb het naar beneden laten vallen, hoe spijtig ook voor de nuttige hommels. Eén ervan heeft mij toch nog even gestoken. Na nog een tiental poppen te hebben verwijderd, hoopte ik dat de gierzwaluwen alsnog de kast zouden bezetten. Na een goede week werd ook deze tot mijn opluchting in gebruik genomen.

Jo Vrehen

Twee jonge gierzwaluwen gered

Onlangs werd ik gebeld door de heer Van Bladeren van de antiekzaak in ons dorp, Ouderkerk.
Hij had twee jonge gierzwaluwen gekregen die op straat waren gevonden.
De twee dieren zaten met hun poten aan elkaar vast met losgeraakt nestmateriaal. Dit materiaal bestond uit fijn kunststofdraad, waarschijnlijk van een fruitnetje. Men had de twee al losgemaakt van elkaar maar bij één van de vogels zat zijn hele klauw ingepakt in het materiaal.
Na inspectie heeft Vogelwerkgroeplid Henk Stronks zoveel mogelijk van het materiaal rond het klauwtje verwijderd.
Daarna heb ik de vogels meegenomen naar huis ter observatie. Ze waren zeer onrustig, wilden niet eten en probeerden hun vleugels uit door er op te steunen.
Ik besloot om ze vrij te laten en op het Weidepad is me dat gelukt. Het was een prachtig gezicht, de vogels een voor een op je hand te hebben en ze hun vleugels te zien spreiden, hun balans te zien zoeken en dan te zien opstijgen.
Na enige aarzeling schroefden ze omhoog de blauwe hemel in.
De attente vinders bedankt, ze hadden mijn adres via internet opgespoord.

Alphons Vogel

Dedemsvaart: late jongen

Op 2 en 3 september zie ik steeds één enkele gierzwaluw foerageren die elke keer op dezelfde plaats onder een dak verdwijnt. Op 1 september had ik nog 5 gierzwaluwen in beeld. Samen met mijn dochter vinden we het nest op 4 september. Er zijn nog 2 jongen. Ze zijn duidelijk te horen. De vogel vliegt om 20.25 naar binnen. Er volgt geen tweede. Ik praat met de eigenaar van het betreffende huis. Volgens hem had hij eerder dit jaar ook al jongen. Zou het een tweede legsel zijn?
Op 6 september is de gierzwaluw er weer. Hij of zij komt iedere avond 5 minuten vroeger terug.
Tussen 6 september 20.15 en de volgende dag moeten ze alle 3 zijn vertrokken. Toen ik op 7 september 's avonds weer ging kijken, was er geen gierzwaluw meer te zien en er was ook geen geluid meer.
Mijn fototoestel stond in de aanslag maar helaas, geen gierzwaluw meer, geen foto.

Johan Tinholt

Kijk eens op www.birdpix.com: daar komt je deze prachtige foto vandaan van Ronny C.H.L. te Nijverdal.

Amersfoort: Gierzwaluwen aan het huis

Het is bijna Koninginnedag dus de ingangen van de neststenen en kasten kunnen weer vrijgemaakt worden. Ieder jaar maken wij de ingangen dicht om mussen en spreeuwen uit de kasten te weren. Het was 28 april 2005 toen ik de eerste gierzwaluwen hoorde. In de steen waar een cameraatje zit waren 2 vogels vlak na elkaar binnen gekomen. Ze schreeuwden vanuit de neststeen naar andere gierzwaluwen. De eerste nacht zat er 1 vogel die zich geweldig aan het poetsen was. De dagen erna zaten soms 2 vogels dicht tegen elkaar aan. Ze poetsten elkaars veren en die van zichzelf. Het weer was wisselvallig en vrij koud. Soms zag je dagen geen gierzwaluw in de lucht of in het nest. De gierzwaluwen waren erg onrustig en vlogen dan weer in en dan weer uit de neststeen. Ook schreeuwden ze veelvuldig naar buiten als er andere vogels voorbij vlogen. Tegen elkaar deden ze af en toe agressief. Het is opvallend hoe lang de gierzwaluwen 's ochtends in de neststeen bleven Vaak vlogen ze pas om een uur of 10 weg. Op een ochtend vloog een ekster van het dak van de buren naar de gierzwaluwensteen. Hij hing eraan, stak zijn snavel naar binnen en greep een gierzwaluw aan zijn veren. Gelukkig kon de ekster niet langer blijven hangen en liet los. Op de camera zie ik later dat de ekster een vleugelveer kapot heeft gemaakt. Wat zijn niet te grote openingen toch belangrijk. Eindelijk is het stel weer aan elkaar gewend en af en toe komen ze binnen met nestmateriaal (veertjes, pluisjes etc.) Het is duidelijk te zien dat er met speeksel een nestje gemaakt gaat worden. 25 Mei zien we het eerste ei liggen. Twee dagen later het tweede. Een lange tijd van broeden is nu aangekomen. Door de kapotte vleugelveer kunnen we zien dat de man en de vrouw om beurten broeden. Tijdens het broeden wordt flink gemetseld aan het nest. Als ze elkaar aflossen hebben ze bijna altijd een veertje of een pluisje bij zich. Het wordt een mooi kommetje. Buiten is en blijft het regenachtige en te koud voor de tijd van het jaar. 's Avonds liggen de vogels dicht tegen elkaar aan en als de regen met bakken uit de lucht komt zijn ze bijna de hele dag binnen. Ze liggen dan echt in hun 'nest'. Het is voor de verandering warm tot zelfs heet weer. Opvallend is dat het beeld van de camera vager is dan bij koud weer. Een paar dagen later slaat het weer om en overdag is het bewolkt met regenbuien. De ouder vogels zitten 's avonds en 's nachts samen in de neststeen. De een op de eieren en de andere dicht tegen de partner aan. Wat een aandoenlijk gezicht. Het is nu woensdag 15 juni het is onbewolkt en eindelijk wordt het warmer. De vogel op het nest gedraagt zich anders. Het lijkt net of er iets onder haar beweegt. Telkens wordt er naar beneden gekeken. Met veel moeite ontdekken we het eerste jong. Een lelijk klein vogeltje. Kaal en met een grote kop. Het is een wonder dat vogels precies weten wat ze moeten doen als er een jong is. Geen menselijk gediscussieer wie wat moet doen maar als vanzelfsprekend gaat de een voer halen en blijft de ander om het jong het warm te houden. Toen de ouder terug kwam met voer was het jong te zien. Een grote portie insecten werd gevoerd, het jong piepte zachtjes. Op 16 juni was het weer reden om beschuit met gierzwaluwen te eten want het 2de jong lag in het nest. Het is moeilijk om de jongen goed te bekijken. De ouders lossen elkaar af en schuiven elkaar van de jongen, zodat deze geen moment onbedekt liggen. Het is overdag warm en de ouder staat boven ze met de vleugels een beetje wijd. De jongen groeien gestaag en met een dag of 4 zie je al een beetje de schachtjes door komen. De oudere vogels zitten nu naast de kleintjes en hebben allebei een vleugel over ze heen. Als ze een dag of 5 zijn laten de ouders ze alleen liggen in het nest. Nu zie je de vogeltjes goed, de oogjes zijn nog dicht. Het is ondanks het wisselvallige weer toch goed insecten vangen. Het weer is rennen of stil staan want er is ook een hitte golf van een week geweest. In die dagen zaten de kleintjes met hun bek open. Na een dag of 10 zijn de oogjes open gegaan. Overdag zijn de vogels alleen en 's avonds en 's nachts zijn ze met zijn viertjes. De ouders ieder aan een kant en in het midden de 2 kleintjes. Ze leggen allebei een vleugel over de jongen heen.. De jonge vogels worden met de dag mooier. Het donspakje gaat langzaam over in de echte veren. Met 3 weken doen ze al "opdruk" oefeningen. Na iedere voeding haalt de ouder alle uitwerpselen weg. Niet door dit in de bek mee naar buiten te nemen maar door deze op te eten. Het nest blijft keurig schoon.

Onze huisvesting *Foto: F. vd. Lelie*

Ondertussen is het buiten een drukte van belang langs de kastjes. Drie van de zes kasten zijn al bezet door vogels die eieren of al jongen hebben. Het is zelfs zo druk dat Fred snel twee broedplaatsen heeft gemaakt voor in de nok van het huis van de buurvrouw. Tot onze verbazing werd deze kast de volgende dag al aangevlogen. Ondertussen zit het oudste jong al op gepaste afstand naar buiten te kijken. Zijn jongere broertje of zusje zit nog het liefst met de achterkant naar de opening. Iedere dag zie je dat de drang, om dichter bij de opening te komen, groter wordt. Het zijn mooie vogels geworden. Ze zijn heel mooi te bekijken met de camera. Iedere avond komen de ouders trouw naar huis. Door weer en wind vliegen ze altijd om een uur of 22.00 binnen. Op 25 juli is het eindelijk zover. De 2 jonge vogels zitten vlakbij de opening. Je ziet ze bijna denken wanneer gaan we de sprong wagen. Helaas begon het te regenen. Allebei gingen ze naar het nest terug om op betere tijden af te wachten. Toen de regen opgehouden was waagde de oudste (40 dagen) om 17.00 uur de sprong naar de vrijheid en tot mijn verbazing ging niet lang daarna ook de jongere (39 dagen) vogel. Een uurtje daarna kwam de regen met bakken uit de lucht. De drang om weg te willen vliegen is kennelijk zo groot dat ze gewoon tussen de buien door uitvliegen. De camera kijkt nu naar een verlaten nest waar we 3 maanden de activiteiten van de gierzwaluwen hebben gevolgd. De ouder vogels zijn nog 2 dagen 's avonds terug gekomen. Voldaan over de opvoeding zullen we maar denken en om nog even uit te rusten voor ze aan de grote terug tocht gaan beginnen. 27 juli was er nog 1 vogel in het nest. Het nest is keurig opgeruimd achter gelaten voor het volgende broedseizoen.

Foto: P. Overweel

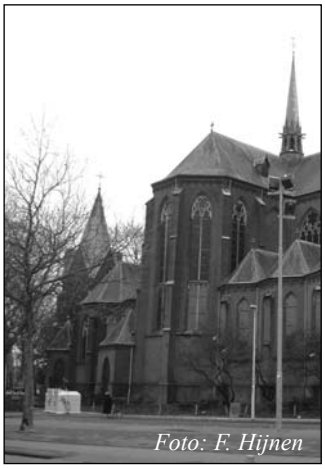
Bij de 2 andere nestkasten horen we nog het gepieper van jonge vogels. Helaas kunnen we niet zien wanneer ze uit gaan vliegen.

Marjo van der Lelie

Project Kerk in Einhoven

In 2003 ben ik in Eindhoven verhuisd en komen wonen in een woning die zicht geeft op een kerk. Het viel mij op dat het met betrekking tot vogels een "dooie" bedoeling was rondom deze kerk. In een toevallig gesprek met iemand van het kerkbestuur in 2004 informeerde ik naar vogels in of rondom de kerk, hierbij aangevend dat er praktisch geen leven was. Alle mogelijke gaten waardoor vogels naar binnen konden komen had het kerkbestuur een groot aantal jaren dicht laten maken. Dit in verband met grote overlast vooral van mest en nestmateriaal.
Omdat in deze tijd ook mijn interesse was gewekt voor de gierzwaluw, heb ik gevraagd of dat "gecontroleerd" broeden misschien tot de mogelijkheden zou kunnen horen. Men stond hier niet afwijzend tegenover, mits er geen kosten aan waren verbonden en het uiterlijk van de kerk (i.v.m monumentenzorg) er niet door zou veranderen.

Ik kreeg een rondleiding door de hele kerk, dus ook de torens en onder de kap (boven de gewelven). Onder de kap werden gaten aangegeven die dicht waren gemaakt met houtblokken omdat hierin vroeger veel vogels broedden. Deze gaten dienden voor de nodige ventilatie onder het dak. De gaten bleken bij een nadere inspectie ongeveer 15 bij 15 cm en wel 70 cm lang (dikte van muur).
Met een buurtgenoot en fanatiek gierzwaluw liefhebber, Janco Cornelissen, zijn we verder gaan nadenken over de mogelijkheden en we hebben wat geëxperimenteerd met materiaal.
In de winter van 2004 op 2005 hebben we een aantal frontjes gemaakt voor in de voorzijde (buitenkant) van die gaten. Deze frontjes zorgen ervoor dat er geen andere vogels, zoals kauwen, in die gaten kunnen komen. In het frontje zit een uitsparing van ongeveer 7 bij 3 cm voor de gierzwaluw.
Aan de binnenzijde, dus onder de kap hebben we de gaten gedicht met stukken balk, die uit de gaten kwamen.
De vogels kunnen dus een ruimte met een lengte van 60 à 70 cm benutten. Later hebben we zelfs van plexiglas een achterkant gemaakt zodat we naar binnen kunnen kijken. Je staat dan onder de kap in het donker en verstoord de vogel niet.

Foto: F. Hijnen

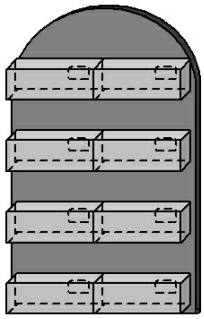
In mei van dit jaar zagen we dat de kerk een aantal koppels gierzwaluwen herbergde. Deze duiken langs regenpijpen omhoog en nestelen op ons onbekende plaatsen.
In juni van dit jaar zagen wij echter ook tot onze grote verbazing dat er al werd aangevlogen op een van "onze" gaten. We waren zo trots als een pauw en het motiveert ons om het aantal broedplaatsen, wat nu een 15 tal is, te verhogen.
We kunnen in deze kerk, waarbij het bestuur ons alle ruimte geeft, wel een veertigtal broedplaatsen creëren zonder dat het opvalt.
Mochten er geïnteresseerden zijn om een kijkje te nemen of mensen die een tip hebben, dan kunnen ze contact met ons opnemen. Misschien ook een idee voor andere liefhebbers om nog eens naar de kerk in hun omgeving te kijken.

Frans Hijnen en Janco Cornelissen

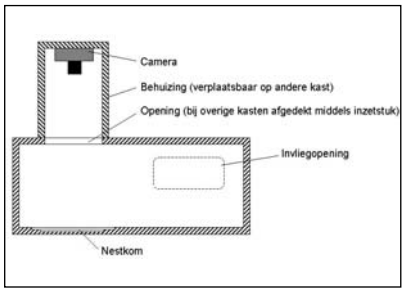
Gierzwaluwen in Oisterwijk

In de Johanneskerk te Oisterwijk bevinden zich momenteel acht kunstmatig aangelegde nestgelegenheden voor gierzwaluwen. De houten kasten zijn gemonteerd achter een schot dat in de opening van een raam zit, boven in de kerk. In 2004 heeft een aantal gierzwaluwen hier gebroed. In de nabije toekomst zullen nog eens acht nestkasten geplaatst worden.
Aan de buitenzijde van de kerk zijn enkele natuurlijke nestplaatsen (vrij broedgeval). Deze zijn echter moeilijk/niet toegankelijk.

Achter de 8 kastjes wordt een camera aangebracht.
Er wordt gekozen voor een flexibele opstelling van de camera. Dat wil zeggen, dat de camera niet is gebonden aan één enkele nestkast, maar kan eenvoudig worden verplaatst naar een andere kast, mocht in de eerste kast geen sprake zijn van een broedgeval.
Hiernaast en hieronder de opstelling zoals die schematisch eruit komt te zien.

Het beeldsignaal zal via een computer worden verwerkt. Middels een bewegings-detectie programma worden alle bezoeken aan de kast nauwkeurig geregistreerd, zodat we geen moment hoeven te missen.

Gerard van der Kaa

Tegenprestatie in Eindhoven

Een kunstenares die bij enkele nieuwe appartementen een kunstwerk heeft gemaakt, vroeg als tegenprestatie in de appartementen een 30 tal nesten in te bouwen. Dit is inmiddels gebeurd en de eerste 3 complexen worden opgeleverd. De nestkasten zijn ingemetseld en daarbij ook meegenomen qua kleur met de rest van de stenen. Hierdoor zijn ze zeer moeilijk te vinden en te onderscheiden op foto´s. Ze zitten allemaal op de noord- en oostkant en goed hoog.

Verder werd ik attent gemaakt op een IVN vogelwerkgroep te Beek en Donk. Zij publiceren allerlei artikeltjes in een soort wijkblaadje, zo ook al enkele malen over de gierzwaluw.
Ook zij hebben een overeenkomst gesloten met een aannemer over de inbouw van gierzwaluwkasten.
Ze hebben een goed bezette kerk (met 40 nesten) waarvan het komend jaar het dak vernieuwd moet worden.

Misschien leuk om eens te lezen op internet. Het is te vinden bij www.ortolaan.tk

Frans Hijnen

Foto: F. Hijnen

Kraker terecht gewezen

Gracieus kunnen ze op mooie zomeravonden door het luchtruim zwieren. Geen notie van tijd, speels lijkt het wel. Niets is echter minder waar. Op weinig andere soorten voert de klok zo'n strak regime als op de Gierzwaluw. Het tot uitvliegen brengen van (gemiddeld) twee jongen vraagt zoveel tijd, geluk en inzet, dat voor spelen geen ruimte is.

Zonder al teveel tegenslag kan de Gierzwaluw deze job wel aan. De bouw en levensstijl zijn hier volledig op afgestemd. Het zijn perfecte vliegers. Om 365 dagen per jaar, 24 uren per dag te kunnen leven in de lucht, moet dat ook wel. Daarvoor heeft de soort een optimaal paar vleugels ontwikkeld. Lang en slank. Eén nadeel is wel dat de vogel met vaste grond onder de voeten een echte miskleun is. In de kleine ruimte wordt dit allemaal nog erger. Feit is wel, dat juist hier gebroed dient te worden. En dat weet onze luchtacrobaat maar al te goed. Eenmaal een geschikte nestplaats gevonden, dan zal deze ook met verve worden verdedigd. De Gierzwaluw is een zeer, zeer honkvaste soort. Samen met de tijdsnood waarin de vogel verkeerd, is dit een zeer gevaarlijke mix, wil men als indringer in aanmerking komen voor een reeds bezette nestplaats. De gracieuze hoogvlieger verandert in een meedogenloze vechtmachine.

Wie veel over Gierzwaluwen hoort en leest, loopt onherroepelijk tegen het fenomeen van de vechtpartijen aan. Niet alleen andere vogelsoorten (zoals spreeuwen) worden aangepakt, maar vooral ook soortgenoten moeten het als nestconcurrenten ontgelden.
Vaak vindt zo'n matpartij plaats op de nestplaats en merken we - behoudens wat meer kabaal - er weinig van. Soms belanden de rivalen op de grond en wordt daar het lot beslecht. Dergelijke gevechten kunnen overigens behoorlijk wat tijd in beslag nemen. In het Engelstalige boek Devil Birds van Derek Bromhall (antiquarisch, 1980, maar voor de liefhebber onmisbaar) wordt een gevecht vermeld dat maar liefst vijf uur en drie kwartier duurde. Welke gierzwaluwenthousiast droomt er niet van zo'n gevecht met eigen ogen te aanschouwen?

Ik heb er lang op moeten wachten. Tot vrijdag 13 mei 2005. Het was iets na kwart over acht 's avonds. Op straat klinkt een hels gekrijs. Omdat ik rond mijn huis verschillende paartjes Gierzwaluwen heb wonen, is het nodige gekrijs - na begin mei - me niet vreemd. Toch klinkt het nu anders. Nóg fanatieker als dat het normalerwijze al gaat. Tegelijkertijd zie ik ook nog eens een Ekster met de nodige interesse in een boom landen. Mijn aandacht is nu definitief getrokken. Eksters zijn immers onze aasgieren!

Denkend aan een gewonde gierzwaluw, een geslagen gierzwaluw of een ordinaire kloppartij, gris ik mijn fotocamera van de kast en stuif naar buiten. De Ekster vliegt weg maar de heisa is niet minder. Het tumult benaderend zie ik inderdaad twee knokkende gierzwaluwen in de tuin liggen. Met gespreide vleugels en de korte poten in elkaar gehaakt rollebollen ze over elkaar heen. Maar het kabaal overheerst. Ik weet zeker dat het over zeer grote afstand te horen is. Angst of agressie? Een tactiek kan ik in het gevecht niet herkennen. Er is een onheilspellende gekrijs en de klauwtjes zijn in elkaar gehaakt. Verder gebeurt er niets. Oké, door wat kortstondig vleugelflappen komt een ander onder te liggen. Logisch dat zo'n gevecht uren kan duren.
Ik heb niet lijfelijk ingegrepen (wat moet je doen) maar ik denk dat ze door mijn aanwezigheid na een viertal minuten toch wel zodanig waren afgeleid dat ze even vergaten elkaar vast te houden. Einde gevecht. Onbeslist duel.

Het volgende probleem doemt vervolgens op voor gierzwaluwen. Ze kunnen met hun korte pootjes en extreem lange vleugels niet zomaar van de grond loskomen en wegvliegen. Eén vechtjas roeide als het ware richting straat. Om hem voor eventueel naderend verkeer te behoeden, wilde ik 'm wel een handje helpen, maar gelukkig wist hij na een vijftal meters roeien los te komen en weg te vliegen. Nummer twee was zichtbaar meer aangeslagen. Deze was duidelijk moe en ik kon 'm al hijgend zo uit de tuin rapen. Het fabeltje dat je vogels vervolgens in de lucht moet gooien heb ik maar niet toegepast. Ik weet zeker dat het dier niet minder moe weer op de grond was neergeploft. Minutenlang heb ik het beestje los op mijn hand laten zitten. Steeds minder hijgend, werd hij ook alerter en reageerde op overvliegende soortgenoten. Uiteindelijk liet hij zich van mijn uitgestrekte hand glijden en met ferme slagen liet hij mij met een schitterende ervaring achter.

Marc Verbeeten

Mislukking

Zoals eerder vermeld in dit bulletin werd in 2004 een inventarisatie van invliegplekken gehouden voor een a.s. renovatie. De oorspronkelijke plekken bestonden uit open ontluchtingspannen, scheefliggende - en kapotte dakpannen. De woningbouwvereniging en de uitvoerder werkten mee en zorgden voor gierzwaluwdakpannen.

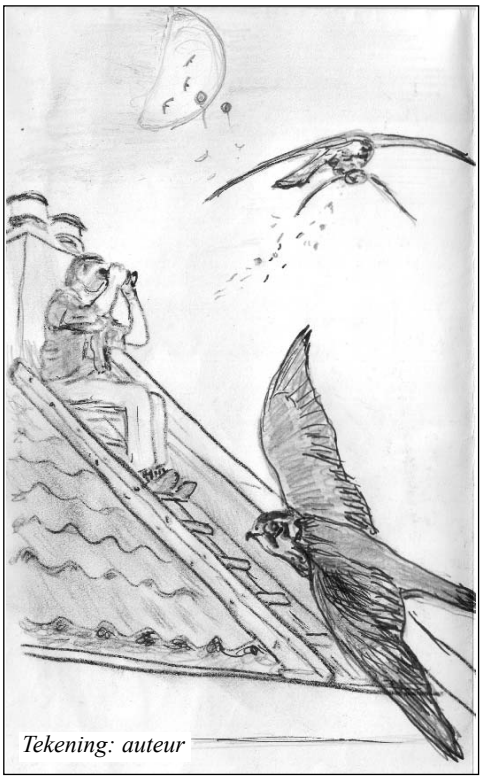

Na de bouwvakantie van 2004 werden de door ons ingetekende daktekeningen mee het dak opgenomen om de pannen op de juiste plek te leggen. Dat lukte allemaal prima.
Het wachten was op de gierzwaluwen in april 2005.
Ze kwamen en vol verwachting keken we toe hoe ze hun oude/nieuwe plek zouden vinden. Niet dus. Ze probeerden eindeloos het opstaande randje te overbruggen. Ze waren gewend met een soort buikschuif de ontluchtingspan in te duiken en dat kon niet meer vanwege dat ….opstaande randje. (zie foto). Wat een ellende!
Na een aantal dagen hebben ze het opgegeven en zijn vertrokken. Wel kwamen er meldingen van mensen uit de buurt die ineens gierzwaluwen zagen die er eerder niet waren. Hopelijk hebben ze dus andere plekken weten te vinden. Misschien dat jonge vogels de plekken weer weten te vinden. Ik hoop het oprecht!
Ik weet nu dat ik daar rekening mee moet gaan houden. Als vereniging kunnen we ook proberen de fabrikanten te verzoeken die randjes weg te halen. Zelf doen is geen optie als het sneldekdakpannen betreft.

Marleen Andriessen

Gierzwaluwen kijken in juli 2005

In juli 2005 ben ik op de fiets in de Amsterdamse Jordaan aan het tellen geweest, Nadeel van mooie tel-avonden is dat je langs terrasjes rijdt waar kennissen je ophouden en mensen vragen waar je naar kijkt, maar je kan dan ook weer informatie geven. Opvallend was dat er rond de grote kolonies meer vogels vlogen dan vorig jaar, een indruk die andere waarnemers ook hadden. Dit is niet onverdeeld gunstig. Mijn idee is dat er meer vogels zijn omdat er in de goede jaren 2003 en 2004 veel zijn uitgevlogen die nu met hun surplus als vogels van tweede en derde kalenderjaar op bezette nestplaatsen aanvliegen. Er zijn echter ook bestaande kolonies door renovatie verdwenen (ondanks duidelijke afspraken met de aannemers om ze te behouden !!), waardoor er weer meer potentiële broeders zonder nest rondvlogen.

Tekening: auteur

Ze beschrijven met een dicht op elkaar vliegende groep tot wel 20 gierende vogels twee keer een snelle lage "achtbaan" om met snorrende vleugels langs de invliegplaatsen te zoeven. Met dit ritueel vol opwinding is hun territorium een eigen pretpark. Al vroeg, op 13 juli, was er veel onrust in de lucht met honderden gierzwaluwen en op 18 juli was er duidelijk sprake van verzamelen voor trek. Op diverse plaatsen gaat een groep tot wel honderd vogels in ZW richting vliegen om dan weer uit elkaar te vallen tot ze plotseling verdwenen zijn. Alleen een ijl ge-sriee blijft over en met de kijker zie je ze dan heel hoog. Voor een heldere halve maan had ik ze samen met twee rode luchtballonnen in beeld.. sprookjesachtig! De tijd er na waren er duidelijk minder vogels.

Op 28 juli was ik naar Waterland gefietst, waar ik slechts enkele gierzwaluwen zag jagen, terwijl er tegelijkertijd aan de overkant van het IJmeer tijdens het trektellen melding werd gemaakt van honderden, roepend en foeragerend. Het zijn vaak gelukstreffers bij langere tijd observeren, zo zie je ze en zo zijn ze weg. Toen ik tegen kwart voor tien thuis kwam vlogen er boven mijn kolonie tegen de vijftig gierzwaluwen. Plots vloog er tussen hen een wel heel grote fladderende gierzwaluw, kijker gepakt ...boomvalk ! Met pijlsnelle zwiepers dook hij op apart vliegende gierzwaluwen die hem twee keer handig ontweken totdat hij snel boven een derde gierzwaluw vloog om deze met een wonderbaarlijk gemak uit de lucht te plukken. Gemengde gevoelens bij mij : aan de ene kant bewondering en de andere kant verbijstering en woede, omdat hij een van mijn "vrienden" greep. De boomvalk maakte een triomfantelijk rondje langs mij heen op ongeveer 15 meter hoogte met gierzwaluwvleugels wijd uitgespreid onder zich als een dubbeldekker. Met zijn "valkentand" aan de bovensnavel had de boomvalk de nek doorgebeten en al plukkend vloog hij oostwaarts de Westerstraat uit zodat ik hem nog lang kon volgen. Waarschijnlijk was dit een net uitgevlogen jonge gierzwaluw geweest omdat hij zich zo makkelijk liet pakken. Veel jongen vliegen pas tegen 23 uur uit… juist met het oog op roofvogels!!!! Volgens Rob Bijlsma in zijn monografie De Boomvalk (1980) bereikt in augustus het aantal gepakte gierzwaluwen een piek, blijkbaar vliegen er buiten ons zicht nog vele rond, die echter niet aan de aandacht van de boomvalk ontsnappen. In dit bijzondere boekje kun je ook foto's en een grafiek met andere favoriete prooivogels boven de Veluwe vinden: vooral huismus, spreeuw en boerenzwaluw. In het Amsterdam van 2005 zal dat wel wat anders liggen. In 2004 waren er 7 boomvalk territoria in de stadsregio waarvan 5 succesvol, een nest in Amsterdam Noord ligt het meest bij mij in de buurt. Onder het nest worden door onderzoekers vaak gierzwaluwvleugels gevonden. De volgende avond ben ik stilletjes op het dak gaan zitten waar ik over het centrum heenkijk met daarboven nog enkele roepende groepjes gierzwaluwen. Dan ..om kwart voor tien uit de richting van de Westertoren.. het zal toch niet waar zijn! .. komt een boomvalk recht op mij af vliegen… mooi in de kijker …en suist vlak over de nok op enkele meters langs mij heen. Spoedig zal deze schitterende sikkel des doods weer een onbezonnen jong overschaduwen.

Evert Pellenkoft

Op deze foto van Henk Post uit Julianadorp zie je de restanten uit een boomvalknest, waaronder een vlerk van een gierzwaluw. Dat boomvalk nest was in de buurt van Petten. De foto heb ik gemaakt tijdens het ringen van twee jonge boomvalken.

Amstelveen: wandeling

Georganiseerd door het Gierzwaluwplatform Noord-Holland vond op 6 juli 2005 een avondwandeling plaats in Amstelveen onder leiding van Marleen Andriessen en Jeannette Schenk. Vanuit het NME centrum in het Broersepark, waar eerst de film uit Mijdrecht werd vertoond gingen we naar de twee bekende kolonies in de St. Josephlaan en het Wilhelminaplein. De kolonie in de St. Josephlaan bestaat uit 52 neststenen, ingemetseld onder de dakgoot en achter een plank. Ze worden aan de voorkant aangevlogen. Dankzij een reddingsactie in 2002 bij een renovatie, waarbij de nesten in de afvalbak bewonderd konden worden, zijn er nu 34 bezet. Ondanks het regenachtige weer toch veel vogels actief in de straat en bij het praatje komen er altijd trotse bewoners naar buiten, die de kolonie als een verrijking zien. Bij de andere kolonie met neststenen in 8 blinde muren waren minder vogels maar hier konden de oudervogels tot op 20 meter bewonderd worden. Vlak voor de nestingang remden ze met hun romp, staart en vleugels in verticale pose tot bijna stilstand en schoten dan flitsend naar binnen. De avond werd heel kleurrijk afgesloten met een prachtige dubbele regenboog waarin een grote wolk gierzwaluwen vloog, beneden gadegeslagen door onze groep van bewonderaars.

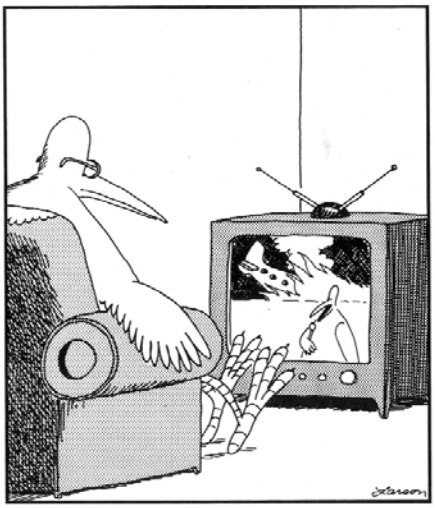
Evert Pellenkoft

KORTE BERICHTEN

Stadse Beesten

In het Amsterdams Historisch Museum was deze zomer de tentoonstelling 'Stadse Beesten'. Veel uiteenlopende aspecten over dieren in Amsterdam werden zeer inventief belicht. Zo ook de gierzwaluw met een nestpan, waar hij helaas bovenop zat in plaats van in of voor het gat. Aan deze vitrine was voor de jeugd een plaatjes quiz met goed/fout lampjes gekoppeld, waarbij de gierzwaluw opgezet en zittend op een takje werd afgebeeld… goed fout dus, vooral als kenners hier geadviseerd hebben. Ook na melding is dit niet verbeterd. In het kader van deze tentoonstelling heb ik voor de gierzwaluwwerkgroep Amsterdam een excursie 'Gierzwaluwen en Gevelstenen' gegeven, die werd aangekondigd in het Parool. Naast de talrijke gevelstenen met dierenafbeeldingen, waren er op deze prachtige avond natuurlijk ook veel gierzwaluwen te zien. Veel van mijn "geveltoeristen" hadden nog nooit een gierzwaluw onder de witte plank van een mansardedak zien schieten en de gevelstenen, waar sommigen dagelijks langs reden, waren hen ook niet opgevallen. Weer een aantal enthousiaste mensen die vaker naar boven zullen kijken en nu ook gierzwaluwen zien.

Evert Pellenkoft

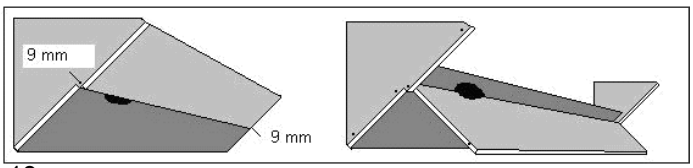

'Details zijn nog niet bekend, maar we denken dat de naam van de vogel die in de motor is gezogen Henk Zwart was.'

Nestkast model Arcen

Harm Peeters heeft een kast ontwikkeld, die met weinig materiaal een prima nestgelegenheid geeft. Het is een kast die in de hoek van een muur en een gootbekisting kan worden geplaatst. Hij heeft een mooie werktekening gestuurd voor diegenen die zijn ontwerp ten uitvoer wilden brengen om.
Deze tekening + beschrijving zijn op de GBN-site te vinden: www.gierzwaluw.com/houtkast.htm

De essentie is dat een horizontale driehoekig balk als basis tegen te muur wordt aangebracht. De zijkanten en de voorkant zitten hier tegenaan bevestigd. De achterkant is dan de muur en de bovenkant de gootbekisting (beschot).

Gierzwaluw

Ach, ach, kon U me horen zuchten
bij dat stille lege zwerk
met uitgestorven luchten
die ik zo juist bemerk

Maar, neen, nog eenmaal hoor ik gieren
Met stralend aangezicht.
Nog zie ik zwarte zwieren
hoog, boven, in het licht.

Gij rasse, rappe rakker
Nimmer staakt Uw wild geraas.
Hoe komt Ge toch zo wakker
De wolken nog den baas.

Op vleugels wil ik zweven
Over gindse horizon.
Al duurde het maar even
Als ik maar met je kon.

Harm Peeters, Arcen, 19 juli 2005

Heel late melding!

Vanmiddag (22-10-2005) om precies twaalf uur 2 gierzwaluwen foeragerend boven metrostation van der Madeweg op plusminus 40m hoogte gezien.
Bron: Amsterdams Vogelnet, Theo de Nijs

Camera's: resultaat seizoen 2005

39 werkende camera's stonden in 18 natuurlijke nesten en 21 nestkasten:
- 20 legsels gelukt; - 10 legsels mislukt; - 9 onbekend
(ondanks 2 verzoeken nog steeds geen nestkaarten ontvangen).

Marleen Andriessen

Malta

Vogelbescherming Vlaanderen die met een handtekeningactie aandacht vraagt voor de vogeljacht op het eiland Malta heeft al 185.000 handtekeningen verzameld. In het blad Mens & Vogel van juli, aug., sept. '05 staat een uitgebreid artikel over de vogeljacht en vangst op Malta en wat Vogelbescherming Vlaanderen doet om deze vreselijke slachting onder de trekvogels in de toekomst te voorkomen.

Een special over Gierzwaluwen

De vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk heeft in april 2005 een themanummer over Gierzwaluwen uitgebracht. Het grootste deel van dit themanummer is gewijd aan het inventariseren van Gierzwaluwen in Noordwijk-binnen, de werkwijze daarvan en conclusies die daar uit getrokken kunnen worden. Interessant om te lezen, ook voor niet Noordwijkers.
Belangstellenden kunnen dit nummer van de Strandloper bestellen door overmaking van *E* 5,00 op giro 2573795 t.n.v. Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk, onder vermelding van Gierzwaluwnummer. Vermeld bij betaling uw postadres.

MEDEDELINGEN

Aankondiging Landelijke dag 2006

De algemene ledenvergadering als onderdeel van de verenigingsdag wordt 10 juni 2006 op landgoed Oostbroek in De Bilt georganiseerd.

GBN staat op zaterdag 26 november '05 met een stand op de SOVON-dag in 'De Vereeniging' te Nijmegen.

Data van bestuursvergaderingen vindt u op Internet: www.gierzwaluw.com/mededelingen.htm

OPROEPEN

Herhaalde oproepen

Vind u het leuk om bij GBN-activiteiten, zoals bij beurzen, e.d. , onze stand te helpen bemensen? Laat het ons weten.

Laat ons weten als u geïnteresseerd bent in deelname aan ons monitoringproject d.m.v. GBN-camera's in natuurlijke nesten (en/of eventueel nestkasten)!

Wie heeft een ervaring, vraag, visie, gedicht, afbeelding of idee mbt gierzwaluwen, dat de moeite waard is om in het Bulletin op te nemen?

Wie kan melding doen van broedsucces in speciaal aangebrachte nestvoorzieningen: nestkasten, neststenen, dakpannen (typen aangeven)?

Wie heeft positieve ervaringen met geluidsexperimenten?

Reacties graag sturen of mailen naar de redactie!

LID WORDEN

Als u gierzwaluwbescherming belangrijk vindt kunt lid of donateur worden van GBN door overmaking van *E* 10,- op postrekening nr. 9145004 t.n.v. Gierzwaluwbescherming - Nederland te Amersfoort, onder vermelding van: 'lidmaatschap 06' of 'donateur 06'.

Het Bulletin wordt automatisch toegezonden. Donateurs kunnen desgewenst aangeven geen prijs te stellen op het verenigingsblad.

Ga voor gierzwaluwbescherming !
Geef je op als lid of donateur per e-mail, briefkaart of telefoon:

Gierzwaluwbescherming - Nederland
M. Andriessen
Fideliolaan 78, 1183 PN Amstelveen
(020) 645 52 07, gbn-ned@planet.nl

GBN VERTEGENWOORDIGERS

Deze GBN-leden zijn aanspreekpunt voor regio informatie:

Groningen

R. Lindeboom, Rensumaheerd 94, 9736 AD **Groningen,** (050)5425 163, rlin@home.nl

Overijssel

E. Pullen, Rembrandtstraat 82, 7771 XJ **Hardenberg**, (052)3264 048, egbert.pullen@hetnet.nl
G. Smoors, Wensinkstraat 45, 7622 CR **Borne**, (047)2665 048
H. Snel, Westeinde, 7941EL **Meppel**, (052)2261 879
J.D. Tinholt, De Hazelaar 6, 7701 WD **Dedemsvaart,** (052)3615 321, J.Tinholt@Reest-Wieden.nl

Gelderland

J.J. Schröder, Mecklenburglaan 9, 3843 BH **Harderwijk,** (034)1416 324, schroder.zoomers@caiway.nl

Utrecht

Mw. M. van der Lelie, P.J. Troelstralaan 44, 3818 KT **Amersfoort**, (033)4613 630, GBN@hccnet.nl
W. Smeets, Bachlaan 111, 3752 HG **Bunschoten,** (033)2983 147, smeets.foto@hetnet.nl

Noord-Holland

J.F.M. Alsemgeest, Elbe 9, 1423 CV **Uithoorn**, (029)7563 394
Mw. M.H. Andriessen, Fideliolaan 78, 1183 PN **Amstelveen,** (020)6455 207, gbn-ned@planet.nl
Mw. A. van den Berg, Van 't Hoffstraat 120, 2014 RK **Haarlem** (023)5244 549, centrum@carolinabont.com
Mw. T. Dammen, Wijkcentrum Ceintuur, Gerard Doustraat 133, 1073 VT **Amsterdam**, (020)4004 503
J.M. Fiedeldij Dop, Zuideinde 9a, 1551 EA **Westzaan,** (075)6143 346
D.A. Jonkers, Koggewagen 3, 1261 KA **Blaricum,** (035)5260 456, dickjonkers@tiscali.nl
I.M. Middelveld en **E. Ruhé**, Poolster 110, 1622 EH **Hoorn**, telefoon (022)9851 048, im.middelveld@quicknet.nl
Mw. E.C. van der Pol, Hanenpad 67, 1501 WC **Zaandam,** (075)6164 043, e.c.van.der.pol@freeler.nl
G. Schuitemaker, Brederostraat 94-I, 1054 VG **Amsterdam**, (020)6164 759

Zuid-Holland

N. van Dam, Parkhof 14, 2922 CS **Krimpen a/d IJssel,** (018)0513 975, npvandam@planet.nl
E.J. Kriele, Kikkerveen 249, 3205 XB **Spijkenisse,** (018)1641 153, ejkriele@prettel.nl

Zeeland

G. Prang, St. Bavodijk 12, 4504 AA **Nieuwvliet,**(011)7371 454

Noord-Brabant

A. Koenraadt, Molenstraat 9, 4758 AA **Standdaarbuiten,** (016)5315 136
Mw. M. Mourmans-Leinders, Zundertseweg 84, 4707 BP **Roosendaal**, (016)5535 810, marjosmourmans@planet.nl
Mw. I. Nagtzaam, Lindestraat 67, 4731 CM **Oudenbosch,** (016)5315 565, nagtzaamingrid@hotmail.com
J. van der Rijt, H. Mesdagstraat 11, 5702 VK **Helmond,** (049)2534 446

Limburg

Th. Kockelkoren, Tegelseweg 73, 5912 BB **Venlo,** (077)3518 197, th.kockelkoren@ps.nl
H. van de Laar, Doorvaartstraat 45a, 6443 AP **Brunssum,** (045)5273 211
J. Vrehen, Tuinstraat 6, 6101 CJ **Echt**, (047)5482 817 j.vrehen@hetnet.nl

België

L.P. Arnhem, Alfred Delaunoislaan 21/21, B-3001 **Heverlee (Leuven)**, (0032) 22 06 18 88
W.A. de Bock, Guido Gezellelaan 13, B-2910 **Essen,** (0032) 36 67 49 19, debockwim@mine.be
E. Pultau, IJzerleen 39-3, B-2800 **Mechelen,** (0032) 15 34 92 81

Meld de redactie eventuele foute of onvolledige gegevens in deze lijst; laat ook weten als u òp of vàn deze vertegenwoordigerslijst wilt.

Kunst en vliegwerk

